

Крістіна Варшова, Марек Гай, Ян Гриб, Марія Ясикова

Kristína Varšová, Marek Gaj, Ján Hríb, Mária Jasíková

РУСИНСКИЙ ЯЗЫК ПРО НАЙМЕНШЫХ

RUSÍNSKY JAZYK PRE NAJMENŠÍCH

РУСИНЬСКИЙ ЯЗЫК ПРО НАЙМЕНШЫХ

© Авторы: Крістіна Варшова, Марек Ґай, Ян Гриб, Марія Ясикова
Вступне слово: ПгДр. Люба Кралёва, Пг.Д.

Рецензентка: ПгДр. Кветослава Копорова, Пг.Д.
Одповідна редакторка: ПгДр. Люба Кралёва, Пг.Д.
Языковы редакторы: ПгДр. Кветослава Копорова, Пг.Д., Мгр. Марек Ґай
Языковый конзултант: Мгр. Штефан Сухый
Ілюстрації і графічна управа: Мгр. Алена Седлакова, Пг.Д.
Технічний редактор, садба: Мгр. Славко Ганік
Выроба: Друкарня свідницька, с.р.о.

Выданыя перше

Тоту публікацію ани нияку ей часть не мож репродуковати без повоління авторских прав.
Реалізоване із фінанчнов підпоров Уряду влады СР - програм Култура народностных меншын.

Выдало ОЗ КОЛЫСОЧКА – KOLÍSKA як свою першу публікацію.

RUSÍNSKY JAZYK PRE NAJMENŠÍCH

© Autori: Kristína Varšová, Marek Gaj, Ján Hríb, Mária Jasíková
Úvodné slovo: PhDr. Ľuba Kráľová, Ph.D.

Recenzentka: PhDr. Kvetoslava Koporová, Ph.D.
Zodpovedná redaktorka: PhDr. Ľuba Kráľová, Ph.D.
Jazykoví redaktori: PhDr. Kvetoslava Koporová, Ph.D., Mgr. Marek Gaj
Jazykový konzultant: Mgr. Štefan Suchý
Ilustrácie a grafická úprava: Mgr. Alena Sedláková, Ph.D.
Technický redaktor: Mgr. Slavko Hanik
Výroba: Tlačiareň svidnícka, s.r.o.

Vydalo OZ KOLYSOČKA – KOLÍSKA ako svoju prvú publikáciu.

Túto publikáciu ani žiadnu jej časť nie je možné reprodukovat' bez povolenia autorských práv.
Vydanie prvé

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR - program Kultúra národnostných menšín.

ISBN 978-80-971811-2-3

ОБСЯГ:

Вступне слово

РОЧНЫ ДОБЫ / ЧАСТИ РОКА

(В) ОСІНЬ

Тема 1 – Агой, як ся звеш? / Як ся клічеш? / Як ся пишеш?

Тема 2 – Фарбы

Тема 3 – У бабинім садї

Тема 4 – Звірята на дворї

Тема 5 – Звірятка в лісі

Тема 6 – Транспортны средства (На чім ся мож одвезти)

Тема 7 – Кілько маш років?

ЗИМА

Тема 8 – На Миколая

Тема 9 – Грачкы і предметы

Тема 10 – Рїздво / Рождество / Рїздвяны свята

Тема 11 – Тїшїме ся із зимы

Тема 12 – Радуеме ся зимї

Тема 13 – Дні в тыждню, місяці в року

Тема 14 – Людське тіло

Тема 15 – Здоровы і нездоровы їдла і напої

ЯРЬ / ВЕСНА

Тема 16 – Квіткы

Тема 17 – Стромы в лісі

Тема 18 – Великдень

Тема 19 – На луці і коло воды

Тема 20 – Наша родина

Тема 21 – Професїї

ЛІТО

Тема 22 – У ЗОО

Тема 23 – Гура, літо!

ПРИЛОГЫ

I. Погыбова реалїзація дїтських стишків

II. Дїтскы загадки

Občianske združenie

OLÍSKA

КОЛЫСОЧКА

Мотто:

Русиньска співанка

*В тій колысці колысали
мою матір',
над нёв співанкы співала
мені мати,
до колыскы у снах ходжу
й теперь спати,
бо співаночка русиньска
добра наша
про мене є ліпшов вже,
як вина чаша.**

Вступне слово

Важный читателю, важны пані учителькы матерьскых школ, а може і панове учителі, пані учителькы інших школ і важны родічі наших русиньскых дітей. Тримлете в руках книжочку, котра ся не родила легко. Зродила ся першыи раз в повоинній історії Русинів, а то про діточкы передшкольського віку.

По року 1948 нам Русинам політичны еліты Чеськословенської републікы заказали право на екзистенцію. По 42-х роках, в 1990. року, нам тото право признали. Словенській републіці належить зато з нашого боку велика подяка. Словенська републіка є наша отчизна. Од 1. януара 1993. року жыють Русины на северовыході Словенська як една з народностных меншын попри Мадырах, Ромах, Чехах, Украйнях, Поляках, Булгарах... Дотогды жыли на території Чеськословенська і Польска а перед тым в рамках Австро-Угорьска. В 1918. році ся Русины Підкарпатської Руси добровольно причленили ку Чеськословенській републіці. В 1993. року ся стали лояльнума обчанами новой Словенської републікы. Нігда не спохыбнёвали своє обчанство в ній. В 1995. року кодифіковали свій материньскый язык, котрый ся учать русиньскы діти в школі. Шкода лем, же так мало із них. Бо наш язык є богатый і прекарасный.

Іщі нігда ся русиньскы діточкы не учили свій материньскый язык в матерьскых школах. Тот час теперь настав. З чого учіти нашы діти в матерьскых школах літературну норму нашого материньского языка, кідь ся іщі нігда на матерьскых школах не учів? Было треба написати книжку про діти передшкольського віку, но ани една учителька матерьской школы не кінчила свою апробацію із русиньскым языком, ани една до септембра 2014 не учіла русиньскый язык діти до шестёх років.

* Юрій Харитун: Хрестоматія. Русиньска оброда, Пряшів 2003, стр. 54.

І так саме ослновили Крістину Варшову, директорку єдної із матерських школ в Снині, ці бы нам не помогла як довгорічна учителька матерської школы створити книжку про діти передшкольського віку. Ослновили саме Марєка Гая із Маріїв Ясиковов, авторів другых прекрасных книжок про найменшы діти школьського віку, жебы Крістині Варшовій помогли і написали книжку ведно. Проект на выдання такой книжки в фебруару 2014 схвалила русинська комісія при Уряді влады СР в рамках програму Култура народностных меншыгн. В маю 2014 саме порозуміли тому, же буде потрібна поміч далшого скушеного автора учебників про русиньскы діти на основных школах, пана Яна Гриба.

Крістіна Варшова зробила основу про структуру книжки – штири части рока. До окремых місяців школьського рока, або штирєх частей календарного рока суть уведжены темы, котры ся односять ку частям рока. Од осени до літа ся діточкы в матерських школах учать поступно розуміти, адекватнымма средствами, світу коло себе – по русиньскы! В рамках штирєх частей рока саме могли вывжыти шырокий словный матеріал, котрый може быти основой про далше навчання русиньского языка на основных школах. Служаня з порозумінєм і комунікація по русиньскы суть основой про навчання нашого материньского языка в матерських школах.

Автори написали книжку таким способом, жебы учителькы могли гравов формов учіти діти русиньскый язык слухати і розуміти му, жебы діти розбісїдовали за помочи рисунків і ілюстрацій, котры про нашы діточкы нарисовала вытварнічка із Педагогічної факулты Пряшівской універзиты – Аленка Седлакова.

Книжка Русиньскый язык про найменшыг є „піонерськов“ роботов на Словеньску і, вірїме, буде першов ластівков, котра ярь учіня ся своему материньскому языку перемінить на вышиткы штири части рока про русиньскы діти.

Головным цілєм выдання першой книжки про русиньскы діти передшкольського віку по року 1990 было дати до рук учителькам і дітєм в матерських школах методічний, часточно і робочий матеріал про навчання русиньского языка. В будучности нас чекать выдання робочого зошыта із русиньского языка про діти передшкольського віку і наймолодшого школьського віку.

А тым найвысшым цілєм выдання нашой книжочки є збудити інтерес родічів Русинів і їх дітей о навчання русиньского языка уже в матерських школах.

Хочеме ся подяковати вышиткым авторам і авторкам, языковым редакторам, языковому конзултантови і ілюстраторці книжки за їх роботу над книжков. Подякованя належить і поетам, творами котрых саме збогатили книжку про найменшы русиньскы діти.

Як вжывати книжку:

Книжка ся складать із штирєх частей, котры копїрують штири части рока і їм одповідаючі темы. Ку кождей темі приносиме основный словный матеріал, гры, загадки, вычитанкы, співанкы, котры будуть хосновати учителькы в своїй роботі з дітми, і робочі листи про діти.

Найвекшыи проблем про вжывателїв русиньского нормативного языка суть акценты, котры суть погыблывы і движны. Погыблывость акцентів значить, же не бывають на єнім конкретнім складі в слові (можуть быти на розлічнім складі) – на першім другім, третім..., напр.: **мама**, **годинка**, **невалушный**, **печі...**). Притім ся акцент мінить і в словозміні (в склонєваню, при часованю даного слова і т. д.) – о тім говорить правило движности акцента (мож го двигнути і пересунути на іншыи склад в данім слові), напр.: **жена** (ном. сингулару) -- але **жены** (ном. плуралу); **дітвак** (ном. ст.) – але **дітвакови** (датов ст.), **газда** (ном. ст.) – але **газдове** (ном. пл.) і т. д. У великій мірі бывають але акцент на предпосліднім складі слова. Вырїшили саме прото означити тучным шрифтом тот вокал,

на котрім є в слові акцент, кідь він не є на предпоследнім складі, як то звикне быти в многих припадах. На тучных буквах є графічний акцент в формі словенського довжня. Там, де не є вызначений акцент, він є на предпоследнім складі у слові, напр.: поливати, малёвати, колядка, студня, народенины, букварик...., але у словах товчі, ховзанка, читати, зачатИ, попереписовати, суть акценты на іншій складі, як на предпоследнім, зато суть ай вызначены.

Хотіли бы сьме вірити, же книжка собі найде свого вірного читателя, же допоможе з навчанём русиньского языка в матерьских і основных школах вшыткым учителькам і послужить нашым діточкам при їх першых кроках спознаваня свого материньского языка. Были бы сьме рады, кідь бы послужыла таксамо учителькам ці учителям і школярям першых клас основной школы.

Люба Кралёва, авторка проекту і ініціаторка выдання книжкы

Русиньскый язык про найменьших

Пряшів 19. октовбер 2014

РОЧНЫ ДОБЫ/ ЧАСТИ РОКА

(В) ОСІНЬ
ЗИМА
ЯРЬ / ВЕСНА
ЛІТО

(В) ОСІНЬ

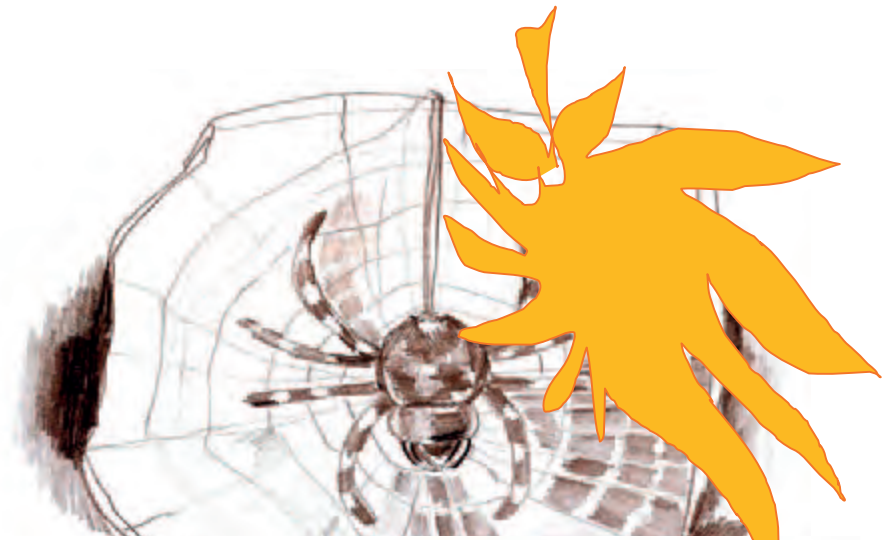

Злата осінь

Гелена Гіцова – Міщовчінова

Не хотіла злата осінь
світом вандрувати,
прилетіла із фарбами
горы малевати.

Без пензлика горська пані
образ малевала
а найкрасшы фарбы світа
горов розливала.

Тема 1 – Агой, як ся звеш? / Як ся клічеш? / Як ся пишеш?

Словный матеріал:

Як ся звеш? / Як ся клічеш?

Я ся зву... / Я ся клічу...

Выдыкы / Одкы походиш?

Я ем з / із...

Агой!

Добре рано.

Добрий день.

Добрий вечур.

Добру ніч.

Досвіданя.

Слава Ісусу Хрісту! Слава навікы!

Хрістос раждает ся! Славіте его!

Хрістос воскрес! Во істину воскрес!

Будьте здоровы!

Дякую. Прошу.

Гра:

Янко і Марька заблудили в лісі і дістали ся ку медовниковій хыжці, коло котрой стрітили інджібабу.

Як ся звеш? Як ся клічеш?

Я ся зву... Я ся клічу..

А ты як ся звеш? А ты як ся клічеш?

Я ся зву... Я ся клічу..

Тіпить ня.

Выдыкы / Одкы походиш?

Я ем з / із...

Агой!

Досвіданя.

Од рана до ночі

Сонічко виходить **Є рано**. На траві є роса. Пташки співають. Люде ідуть до роботи а діти до школы і до школки.

Сонічко нам світить над головов. **Є пѳудне, обід**. Мотылики лігають понад поля і загоны. Люде їдять, роблять, діти ся бавлять.

Сонічко заходить. **Є вечур**. Тінь ся натягує, темніє. Од воды ся озывають жабы. Діти вечеряють і ідуть спати.

Є ніч. Всягды темно. Люде сплять і снюють ся їм сны.*

Вечур

Андрійко каждый вечур чітат з чітаночки русиньскы вінчованкы. Стіл мат чістенькый з квіточками. Але спаня уж чекать на нѳго. Іде одпочівати, іде спати. Перед спанѳм умывать зубкы, очка, личка, ручкы і іде спати.†

Гаданка / Загадка:

Хто за тобов біжыть,
а поїмати тя не може? (ьніГ)

Добре рано.
Добрый день.
Добрый вечур.
Добру ніч.

Рѳзповідь – Вечур

Научме ся повіданя

Звізды

Позерам вечур на звізды
як красно джмурькають.
Што ня у жывоті чекать?
Повісти не знають.

Менуйте части дня і повідajte, як бы съте ся поздорѳвали. Опиште, што видите на окремых рисунках.

* Перероблене подля Яны Мороховічовой, Ін: Ян Гриб, Чітанка..., Русин і Народны новинкы, Пряшів 2006, стр. 44-45.

† Подля Яна Гриба, Букварь.... Пряшів, стр. 39.

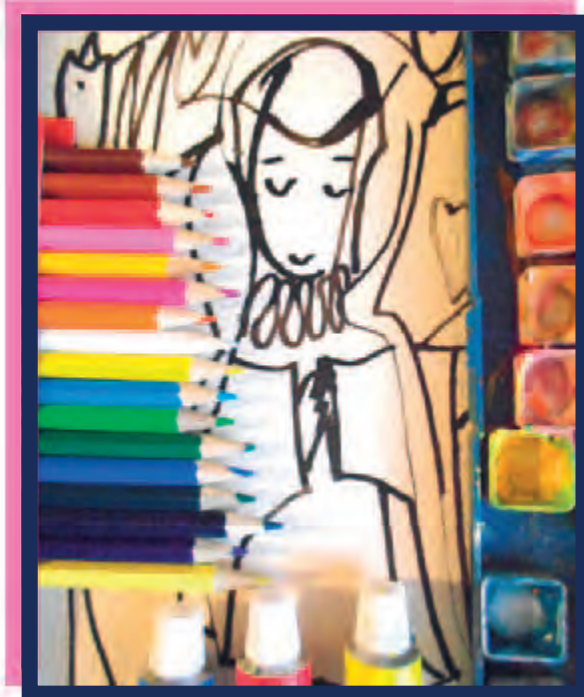
Тема 2 - Фарбы

Словный матеріал:

Фарбы:

біла
жовта
помаранчова
червена
ружова
фіялова
синя / белава
зелена
руда
сива
чорна

Гра:

Діти із розпрістертыма руками (як летадла) вольно ся рушають по класі. Учителька повідаць: „Летіло летадло, тай стратило фарбу червену“.

Діти спомнянуту фарбу глядають на предметах, котры ся находять в найблизшім оточіно. Як найдуть предмет червеной фарбы, стануть собі ку нёму, укажуть на нёго, або го возьмуть до руки. Гра ся продовжує далше.

„Летіло летадло і стратило фарбу белаву.“

Так гра продовжує, покы діти не перейдуть вшыткы фарбы. Фарбу діти все назвуть.

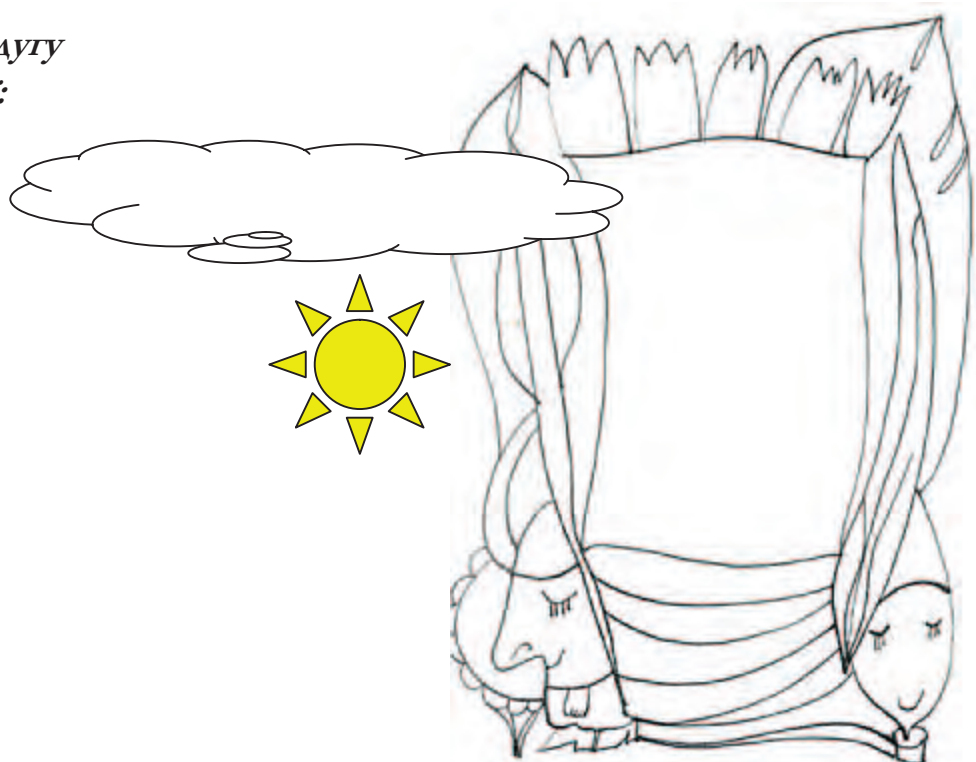
***Намалюйте сімфарєбну дугу
і научте ся стишок о дузї:***

А пониже села

Гелена Гіцова – Міцовчінова

А пониже села
гне ся синя смуга
де з неба позерать
малёвана дуга.

Як сонечко світить,
і хмарка заплаче,
та ся **выкупати**
до **потічка** скаче.*

* Пчолка, Свідник, 2010, стр. 42.

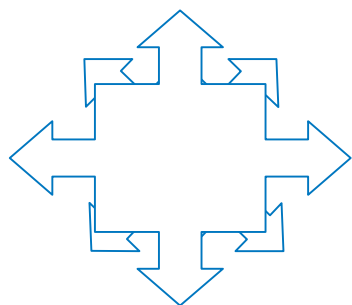
Вітамінова

Гелена Гіцова – Міщовчінова

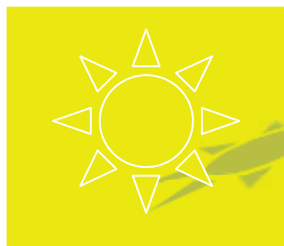
Справа прилетіла
На меджу з листочка
Же на свербегузіці
Червена хусточка.

Літєчко прекрасне
за красов банує,
але злата осінь
Фарбы не санує.

Тіпшть ся у гаю
маленька дітина,
же уж посиїла
В ярузі тершина.*

біла

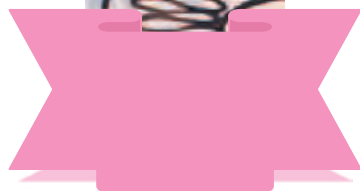
жовта

помаранчова

червена

ружова

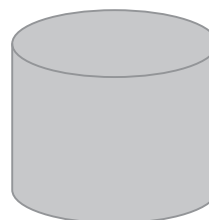
фіялова

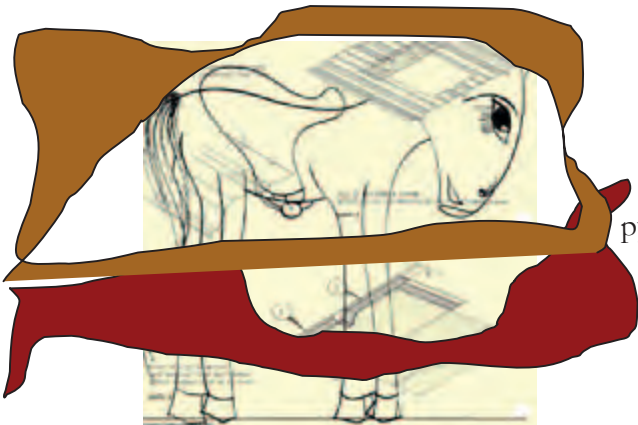
синя

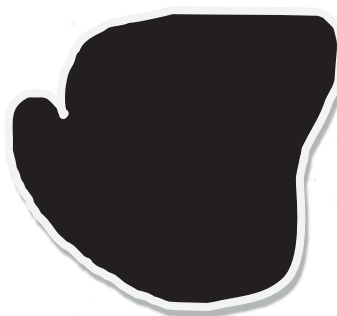
зелена

сива

руда

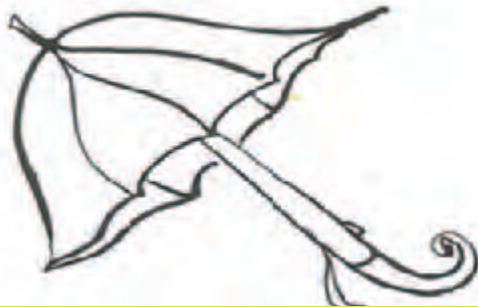
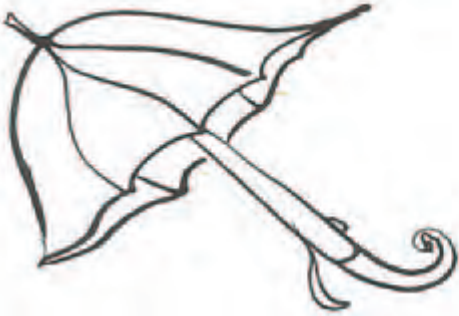
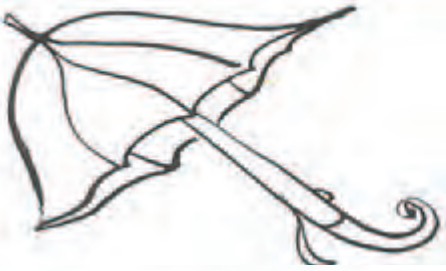
чорна

* Фіялочка, Свідник, 2010, стр. 17.

Падать, падать додж, ба аж лїе

амбрела / доджаник

гумовы чїжмы

Вонка зачав міцно падаці додж. Діти хотілі іці вонка, зато собі мўсили взятї гумовы чїжмічкы і амбрелкы / доджанікы. Злучте рїсков амбрелу / доджанік і чїжмы той самой фарбы. Фарбы менуйте.

Дорисуйце шарканёви машелькы на хвості з увэдженов постўпностёв фарэб. Цілага шарканя собі домалюйте подля властной фантазіі.

Шарканёвы забавлянкы

Гелена Гіцова – Міцовчінова

Там ся малы дѣти
з няньком понагають,
де прекрасны створы
у люфті літають.

Шумного шарканя
выфарбила мамка
жебѣ сміхом тїшив
школярика Самка.

Плач і сміх веселый
озвав ся на луці,
жебѣ не одлетѣв,
тримать хвіст у руці.*

Гра на ластівкы

Учителька з дѣтми намісто шарканів може наробити папірѣвы ластівочки. Потім выйде ведно із дѣтми до природы і зачнуть їх пуцати. Каждая дѣтина ся снажить, жебѣ ёго ластівочка залетїла найвысше і найдалше. Дѣтина, котра знать найліпше метати, укаже то і остатнім дѣточкам. Як уж знають добрі метати, дають собі і даяку прекажку, через котру мусить їх ластівочка перелетїти. Дѣти выпмарюють ластівкы штонайдалше і штонайвысше, а потім каждая дѣтина бїжыть по свою ластівку або ластівкы і позберать каждая свою або свої.

Выграє дѣтина, котра найдовше вытримле у грї. Рекордерови потім вшыткы ведно заспївають спїванку о ластівці:

Научме ся спїванку Ластівка

Зле-тї-ла лас-тїв-ка, зле-тї-ла аж до хмар. Звы-ы-со-ка ви-дить свїт,
ї - мать муш - ку аж там.

* Фіялочка, Свідник, 2010, стр. 14.

Тема 3 – У бабинім садї

Словный матеріал:

Овоцина:

сливка

ябко

грушка

грозно

зеленина:

бандурка

цібуля

часнок

капуста

морков

петрушка

папріга

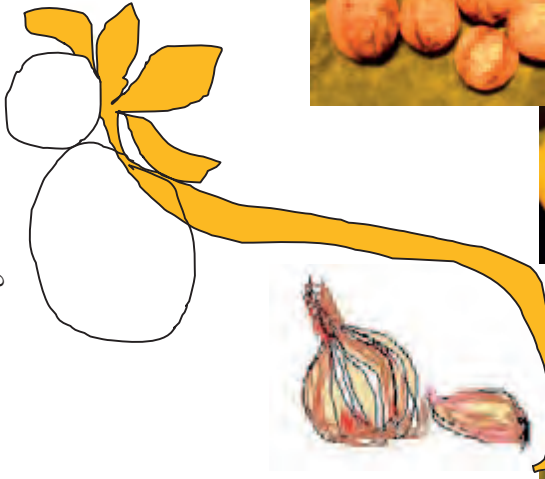
Якый має смак?

солодкий

квасный

гіркий

пекучий

Гра:

Картки із рисунками овоцины і зеленины розложиме на столі. Кажда дітина зарядом виберать одну картку. Задачов є повісти назву плодів овоцины і зеленины, зображеной на картці і становити, до котрой групи належать. Потім дїтвак вибере споміджі садовины і зеленины на далшім столі тот плод, котрый є на рисунку і положить го до кошика із овоцинов і зеленинов. Плоды потім пофалаткуеме і даме дїтём покоштовати. Діти знова плоды поменують і снажать ся встановити смак – солодкий, квасный, гіркий, пекучий.

Садовина / Овоцина

сливки

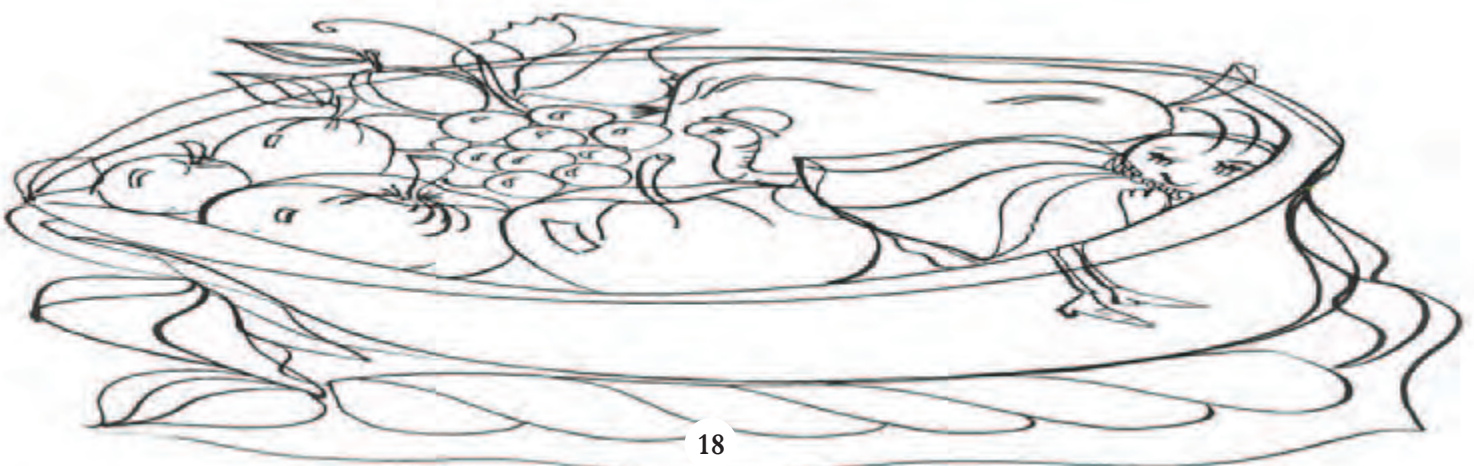
ябко

грушка

грозно

Осїнь

Гелена Гіцова – Міщовчінова

Злата осїнь
уж полює,
та в долині
уж малює.

На яблони
выновлено,
і яблочко
на червено.

А пахнїча
грушка впала,
бо ся грушкы
не тримала.

Выбіг звонарь
із лозиня,
там ся гомбать
сливка синя.

Жыють дружно,
а не в зваді
камараткы
в нашім садї.*

Зеленина

бандуркы

цїбуля

часнок

капуста

морков

петрушка

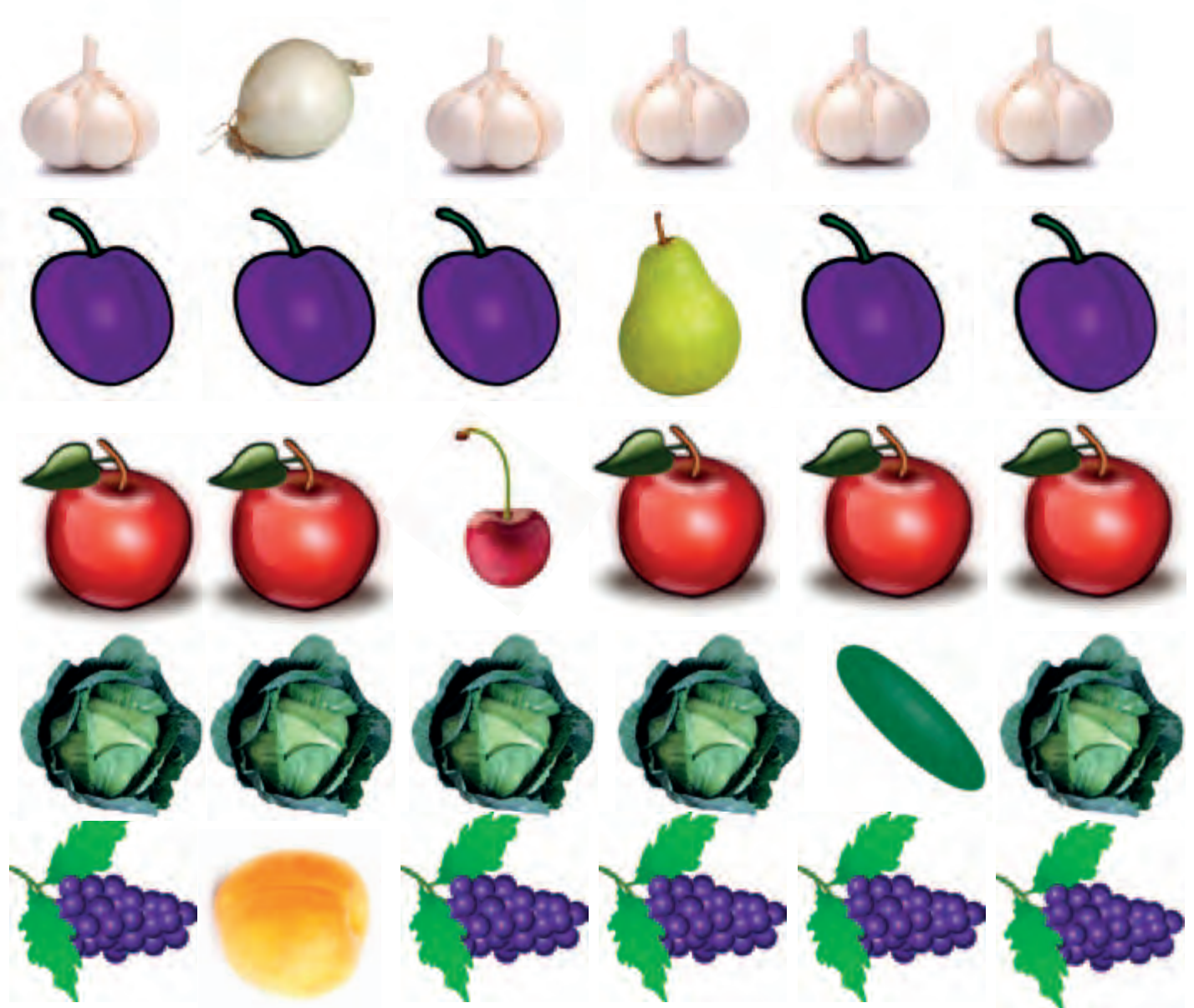

папріга

* Фіялочка, Свідник, 2010, стр. 9.

Што там не належить?

Мá(е)те быстры очка? Посмотрьте ся порядно на рисункы. У каждім шóрику е едён, котрый там не належить. Зеленину і овоцину поменуйте.

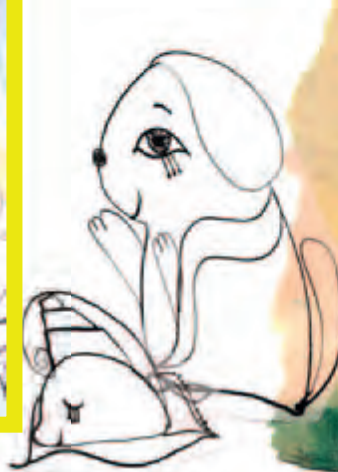
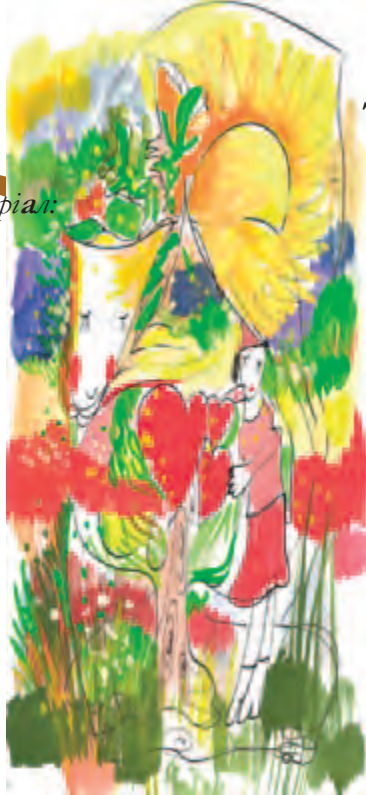

Тема 4 – Звірята на дворі

Словний матеріал:

пес
мачка
курка
когут
корова
кінь
коза
вівця
гуска
качка
пацяцько
свиня / паця

буда
курник
стайня
хлів, куча

Гра:

Наперед діти спознають словний матеріал даної теми. Потім ся з ними будеме бавити гру Злата брана. В класі за помічі мотуза вытвориме „двір“. Зато, же дідо забыв рано заперти капору, вшыткы звірята з двора втекли. Вонка їм але было смутно, протом ся хотіли вернути до обыстя. Бабка хотіла лем свої звірятка, зато ся мусили представити. Выбереме єдну пару – злату брану, далшы діти ідуть у ряді і співають знаму мелодію. Хто войде до браны, мусить повісти назву дакотрого домашнёго звірятка. Лем так ся оно може дістати назад домів до обыстя, на „двір“. Діти ведемє ку тому, жебы każde повіло інакше мено звірята або ёго молодятка.

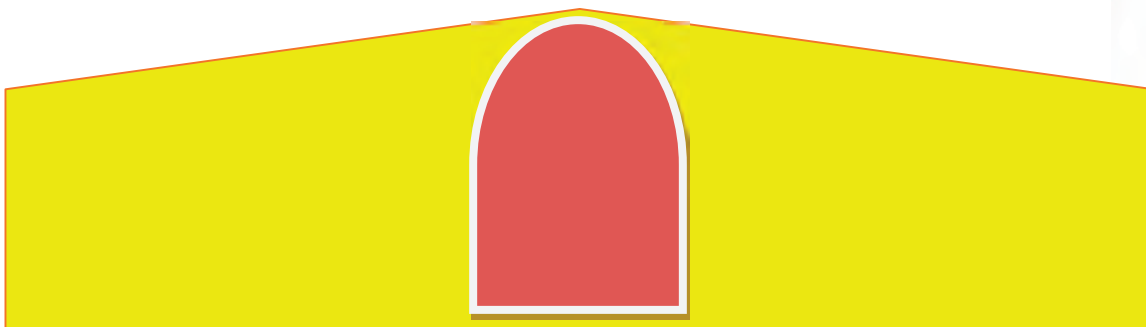
Научме ся дакотре повіданя:

Гускы

Загнав Петрик білы гускы
з двора до потока,
ці ся они не потоплять,
кідь вода глубока.

Пес

Наш пес Бені із Быстро
обыстя вартує,
все забреше, кідь дакого
наблизко зачує.

Деревянный коник

Ян Гриб

Петё із Штефком мали деревяного коника. Зачали ся гадати, чій є коник. Зачали го сден од другого торгати.

- Дай мі го! То мій кінь!
- Ніт, ты мі го дай! Кінь не є твій, але мій!

Пришла мамка, взяла коника, і так не був ничій.

Поучіня: В животі ся треба знати поділити.

Гра:

Діти слухають учительку. Кідь спомяне даяке звірятко, треба затляпкати. Хто ся помылить, выпадує. Гра ся кінчить тогды, кідь дахто выграть.

Музика подля Якіма Олеяра

Кінь у стайни ерджіть,
Квочка на гнізді квочіть.
Когут на плоті кукурікать,
Пуляк на дворі бульбуликать.
Мачка на шопі мнявкать,
а пес на ланцку гавкать.
При дворі ся гуска розгагала,
а корова колись - неколись зарычала.
Гуркотять голубы з голубника,
та у дідовім дворі грала музика.

Научме ся гу – Вшыткы мої звірятка днесь співають

Вшыткы мої звірятка днесь співають.

Вшыткы мої псы днесь гавкають: гав – гав.

Вшыткы мої мачкы днесь мнявкאותь: мняв – мняв.

Вшыткы мої качкы днесь квакають: ква – ква.

Вшыткы мої коровы днесь мучать: му – му.

Вшыткы мої коні днесь ерджать: гоп – гоп.

Вшыткы мої козы днесь мечать: меее – меее.

Вшыткы мої когуты днесь кукурікають: ку – ку- рі- ку.

Вшыткы мої куркы днесь коткодакають: кот-кодак і квочки квокають: кво – кво.

Вшыткы мої мышкы днесь піпають: пі – пі.

Діти повтóрюють звуки домашніх звірят в грі: Стоїть домик на луці.

Каждá дїтина бавить інше звіря.

На луці стоїть домик. Приходить ку нєму пес. Іде до домика.

Потім прийде мачка і просить ся: „Хто бывать у домику?“

„Я пес: гав – гав. Подь днука.“

Нескорше приходять качка Ква – ква, корова Му-му, кінь Гоп – гоп, коза Мее – мее, когут Ку- ку- рі - ку, курка Кот-ко-дака. А вшыткы войдуть до дому.

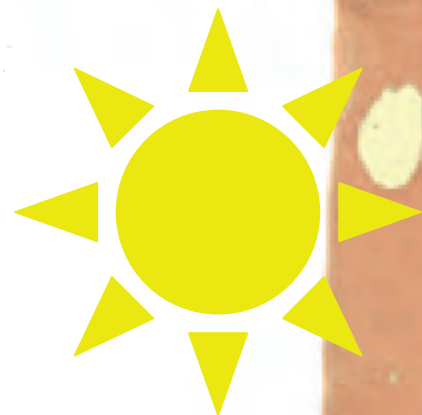
По них приходить мыш Пі-пі і просить ся: „Хто бывать у домику?“

Звірята днука в домику одповідають:

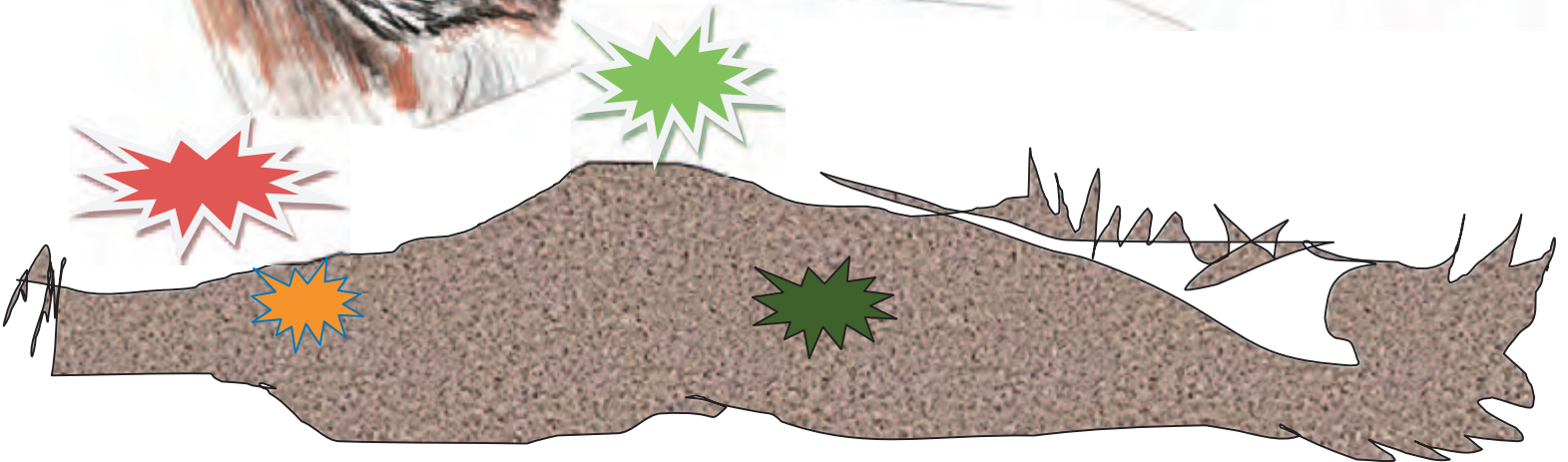
„Я пес Гав – гав.“ „Я мачка Мняв – мняв.“ „Я качка Ква – ква.“ „Я корова Му – му.“ „Я кінь Гоп – гоп.“

„Я коза Мее – мее.“ „Я когут Ку- ку- рі - ку.“ „Я курка Кот-ко-дака.“

„Подь днука.“ Но кідь вышла мыш днука, домик впав і вшыткы діти попадають, бо їх домик був маленькый про тільки дітей.

Помішаны звірятка

При рисованню домашніх звірят ся вуйко маляр змылив і помішав звіряткам гóловы. Порядно рисункы пересмотрийте і наперед словно вызначте хыбу. Потім тов самов фарбнов тужков нарисуйте кружки при тых двох звірятках, котры мають взаємно замінены гóловы. Звірятка поменуйте і цілу малёванку выфарбийте.

Куря і кача

Владімір Сутеев

Вылягло ся з яйця кача.
„Вылягло ем ся!“ , повіло.
„А я тыж“, повіло куря.

„Іду на прогульку“, повіло кача.
„А я тыж“, повіло куря.

„Коплю собі ямку“, повіло кача.
„А я тыж“, повіло куря.

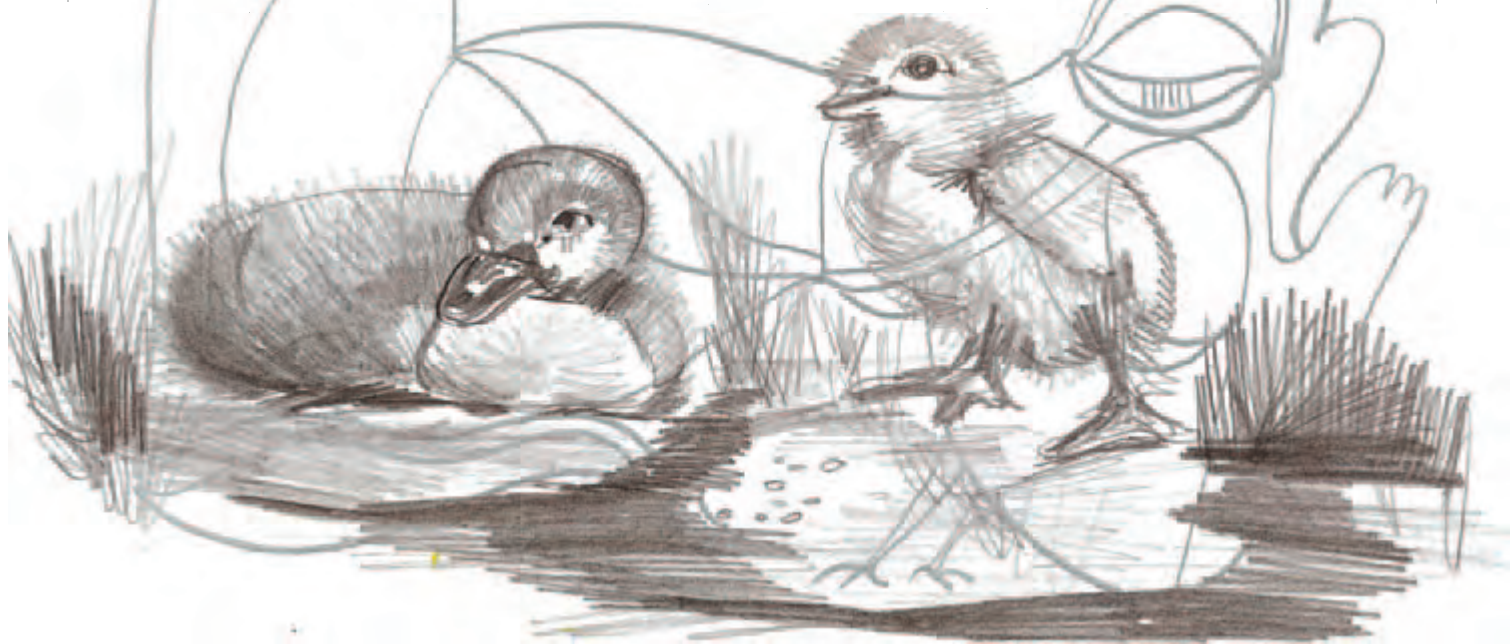
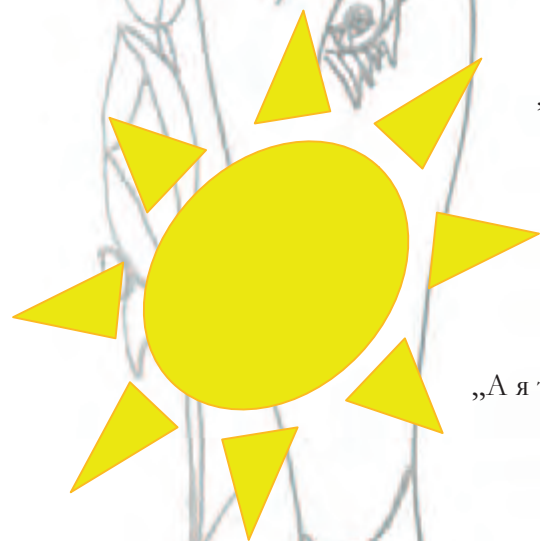
„Нашло ем червяка“, повіло кача.
„А я тыж“, повіло куря.

„Поїмало-м мотыля“, повіло кача.
„А я тыж“, повіло куря.

„Іду ся купати,“ повіло кача.
„А я тыж“, повіло куря.

„Плавам“, повіло кача.
„А я тыж“, выкрикло куря. „Їй, допоможте!..“

Кача вытягло куря із воды.
„Іду ся купати,“ повіло кача.
„А я уже ніт“, повіло куря.

Научме ся співанку

Ціпка

Ці-пуш, ці-пуш, ці-поч-ко, ці хо-чеш ты зер-ноч-ко. Хо-чу, хо-чу,
ді-воч-ко, за-то зне-су я-єч-ко.

Антон Подгасцький

Ціпуш, ціпку, ціпочко
Ці хочеш ты зерночко?
Хочу, хочу, дівочко,
Зато знесу яєчко.

Научме ся гру Іде Коцур*

Іде коцур по драбині, выграє сі на гребіні,
Яку пісню грать?
Хто з вас ей познать?
Єден, два а три,
Повідж мі то ты!

Опис gry:

Діти сформуять колесо. Тримають ся за руки. В середині стоить „коцур“. На каждый тон мелодії зроблять єден крок. По середині колеса опачным напрямом ходить „коцур“. Вычітованков поступно вказує палцём на каждого. На кого выйде послідне слово вычітованкы „ты“, тот мусить повісти назву співанкы, котру потім вшыткы співають. Гра ся повторять. До середины за „коцура“ іде тот, хто повів назву співанкы.

* Ян Гриб: Чітанка про 2.класу основных школ із русиньскым навчалным языком і з навчанём русиньского языка, Русин і Народны новинкы, Пряшів, 2006, s. 27. (Перероблено з книжки „Круть ся коло...“).

Тема 5 – Звірятка в лісі

Словный матеріал:

лісні звірятка:

вовк

лишка

ди́ке паця

дикий медвідь

(в)олінь

рысь

їж

борсук

вывірка

небезпечный

быстра

найбівший

скорый

колячий

отытый / стытый

ужыточный

рыжастый

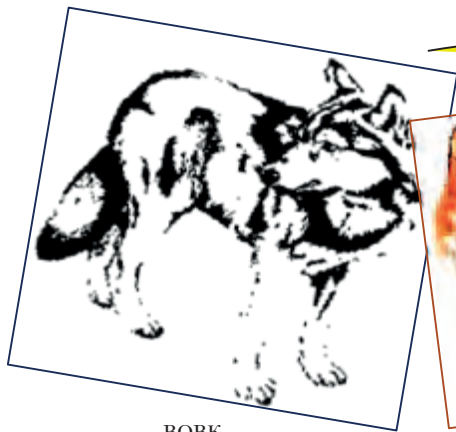
курта путь

довга путь

Гра:

Учітелька **выяснить** дітём, в чім ся скрывать чаровность чудотворной скринькы. Суть в ній скрыты лісны звірятка, но вкажуть ся дітём лем **тогда**, кідь діти здогадають іх мена. Як здогадають, **вытянуть** звірятко із скринькы. Таким способом діти спознаюь вшыткы звірятка в скриньці. Звіря поменують і росповідать, што є про звірятко тіпичне. Потім ся можуть забавити погыбовов гров Злата Брана. Кажда дітина собі **выбере** рисунок одного звірятка і через брану выйде до ліса лем тот, хто повість тіпичну властность звірятка із рисунку – быстрый /-а, отытый /-а, ужыточный /-а, колячий /-ча і т.д.

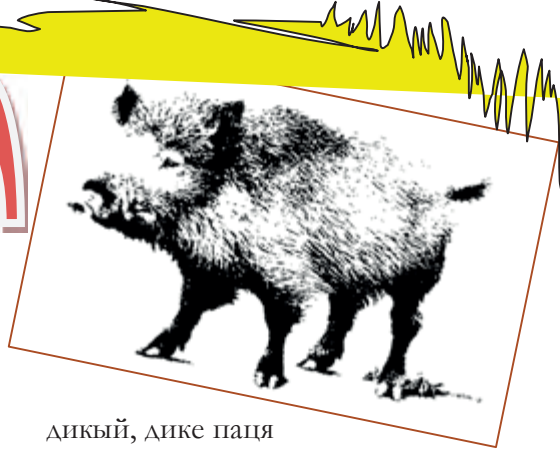

ВОСК

ЛІШКА

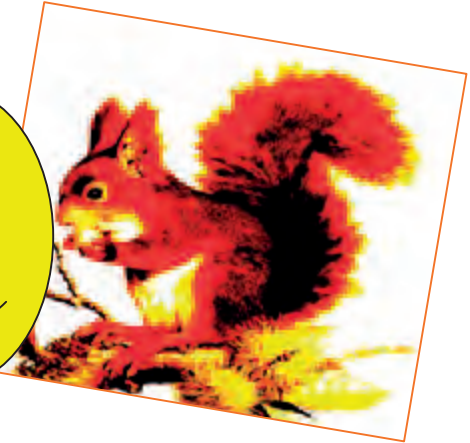
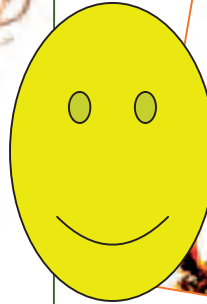
ДИКИЙ, ДИКЕ ПАЦЯ

МЕДВІДЬ

(В)ОЛІНЬ

ВЬВІРКА

РЫСЬ

ЇЖ

БОРСУГ

Пріповідка: Приятелі спознають ся в біді

В. Росин

Раз, скачучі зо строму на стром, торгла ся **вывірочка** із **конаря** строму і упала до **болота**. Перевертала ся **вывірка**, але выйти не годна была. Занурена нещастніця у бадуні аж по (в)уха плаче на поміч.

Збачіла тото зозуля, як **вывірка** трепле зо собов у мочариску, і закрічала:

„Ку-ку, ку-ку! Яке брыдке **болото**! Лем выды / оды ся до **нашого** ліса дістало? І требаło **вывірці** до нёго впасти?“ Сидить зозуля на **конарю**, і на **болото** барз надавать.

Прилетіла на крик жовна, взяла до дзёбака **конарик**, подала го **вывірочці** і так ей **вытягла**. Потім отрясла своє пестре піря, наклонила **головку** в червеній шапочці і повіла зозулі:

„Кідь камарат є в біді, треба му помочі. А на **болото** надавати аж потім.“

Їжакова путь

Їжак

є голодён

і хоче

зайти

по їдло...

Їжак є голодён хоче зайти по їдло. Но видить, же не вшыткы дражки суть еднако довгы. Найкоротшу доріжку выфарбте жовтов фарбічков, найдовшу червеню а тоту, што ся звышить, фарбічков зеленю. Котра то є? Цілий рисунок потім красно дофарбте.

Пріповідка: Лишка і боцан

Ян Гриб

Лишка з боцаном ся сприятелили.

І роздумала ся лишка погостити боцана і пішла го закликати на гостину:

„Подь, кумцю, подь, мілуй! Я тя добрі погощу!“

Пришов боцан на тоту гостину. А лишка наварила предоброй кашы і розмастила ей по таніру.

Поставила ю на будку з дочок і нукать боцана:

„Наїдж ся досыта, кумцю мій“, но она міджітым уж скоро вшытко **вылизала**, бо каша ей барз пахла.

Боцан клёп – клёп – носом по таніру, клёпкав, клёпкав – нічого ся не надзёбав!

А лишка іщі собі долізує та долізує тоту кашу. Так вшытко **сама зыла**.

„Не гнівай ся, кумцю, веце ты не мам з чім понукнути.“

„Дякую, кумці, а теперь подь ты ку мі на гостину.“

На другый день пришла лишка ку боцанови погостити ся. Він насыпав зерно до дзбанка з узкым горлом, положыв на стіл і говорить:

„Їдж, кумочко! Лишка впеліак ходить, пробує коло дзбанка, но **голову** не годна до нёго вопхати.“

А боцан дзёбать, дзёбать, покы вшытко не зыў.

„Не гнівай ся, кумо, уж ты не мам чім понукнути.“

Лишка смутно – пресмутно ся побрала домів, до норы, **голодна** – аж їй по брісі курчало.

Пташата

Гелена Гіцова – Міцовчінова

Може пташата потішыв телеграм з містечка, бо ся боцан з боцаницёв вернув до гнізdochка.

І ластівкы щецетавы принесли потіху, уж щечечуть веселенько, понад нашу стріху.

А ярочки і горбочкы без теплої перины, та до краю ся вернули пташачі родины.*

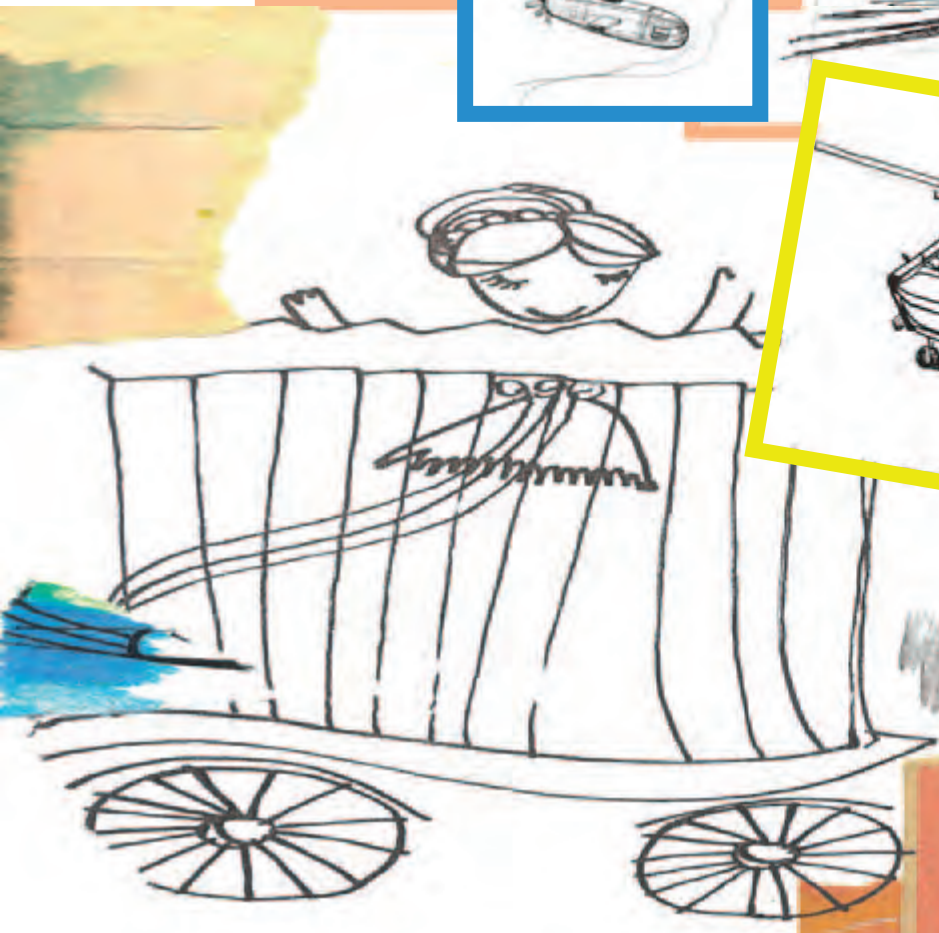
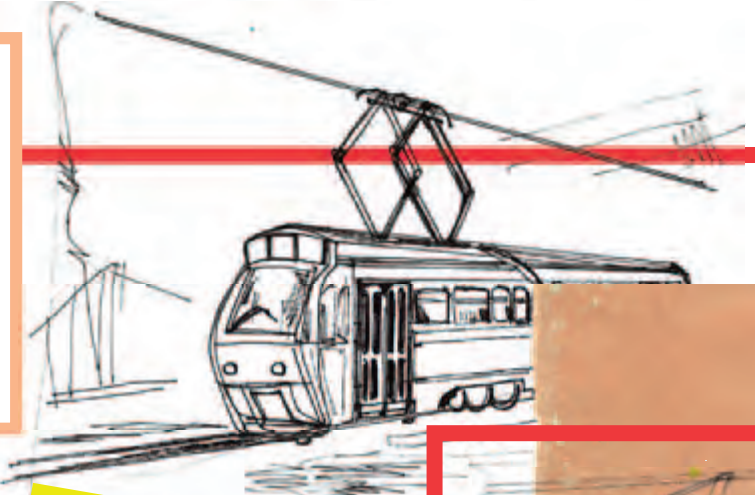

* Пчолка, Свідник, 2010, стр. 29.

Тема 6 – Транспортні средства (На чім ся мож одвезти)

Словный материал:

земля
вода
воздух / люфт
авто
автобус
моторка
біцця
тролейбус
електричка
влек
шыфа
плахетніця
понорка
летадло
гелікоптера

Гра:

На столі суть приготовлені три скриньки із сімболами землі, води, повітря і рисунки різних типів транспорту. Задачов про діти є поменувати окремі средства транспорту на рисунках, коротко їх описати і вложити до скриньки подля способу путованя.

Средства транспорту

гасіцьке авто

трактор

захранка

особне авто

поліцайне авто

автобус

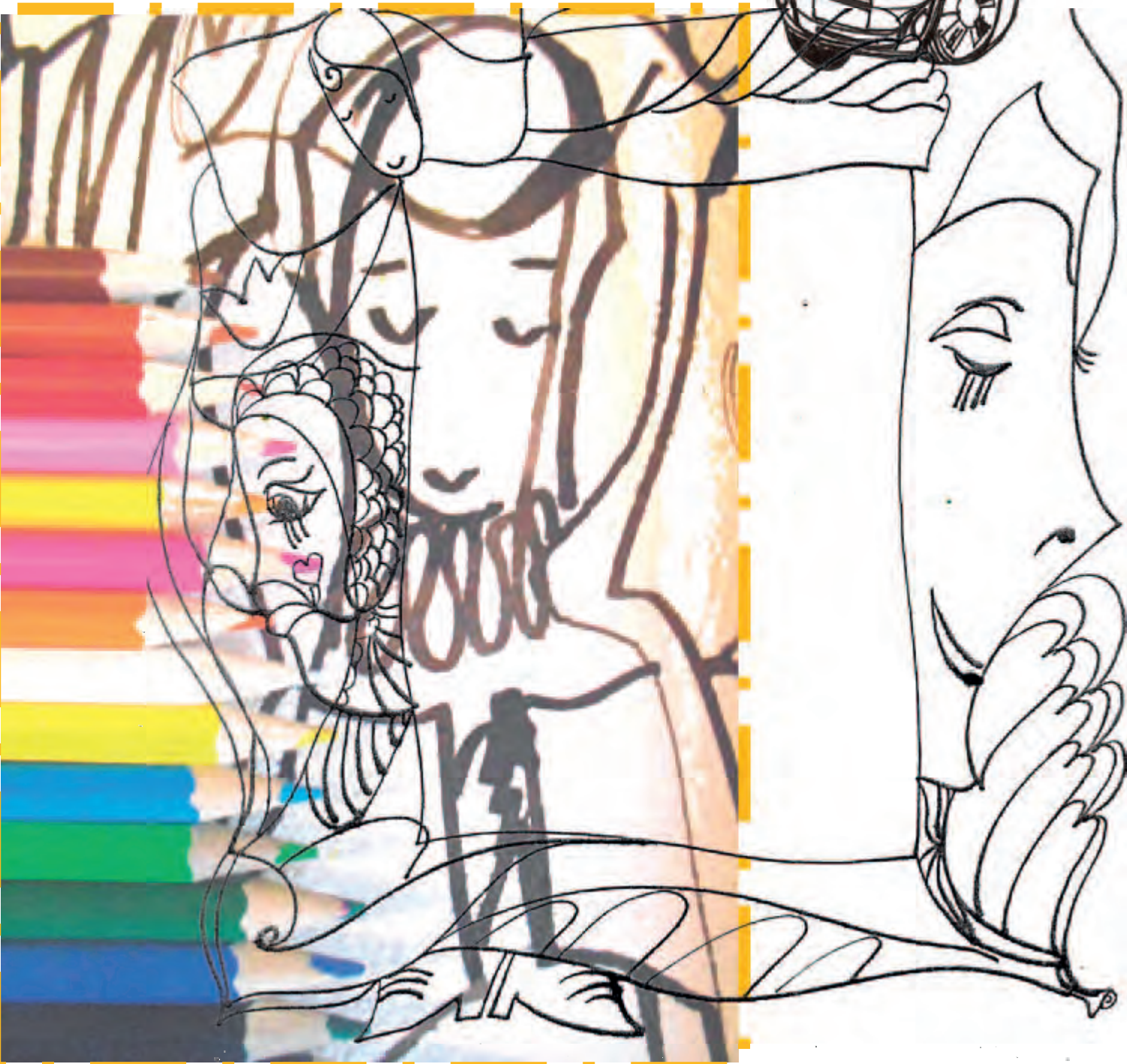
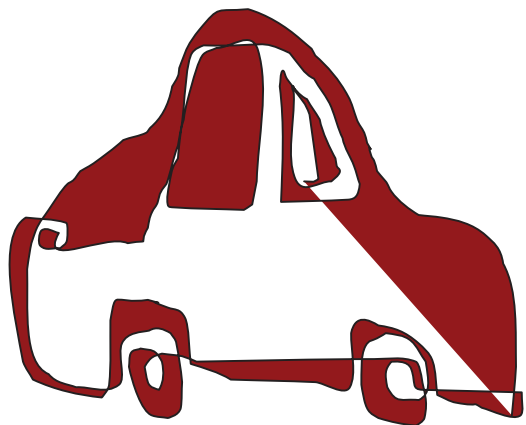
Котры авта мають выняткову функцію? Перерахуйте їх і повідajte, в котрых сітуаціях суть хосенны. Потім їх выфарбте.

Научме ся стишок

Авто

Ішло авто по дорозі,
зістало стояти,
бо забыв шофер до него
бензину наляти.

Тато купив Адамови
вытужену грачку,
красне авто, новый модел,
загранічну значку.

Тема 7 – Кілько маш років?

Словный матеріал:

гратуляція
обчерствіня
їдло
напої
торта
квітки

Вшытко найлііше ку народенинам!

Приемну забаву!

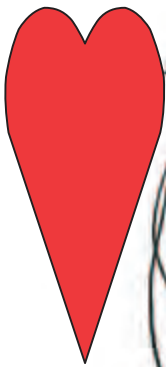
Добрый смак! Най вам смакуе!

На здрава! На здоровя!

Гра:

Данка праві славила свої шесты народенины. Мамка їй упекла красну тарту і попарадила / окрасила ей дїтську хыжку балонікамі. Знаш повісти, якої фарбы были? На ославу позвала ай своїх камаратів із шкoлкы і ся доведна веселили. Што їли і пили? Повідайте подля рисунків.

Научме ся співанку

Высока лісочка

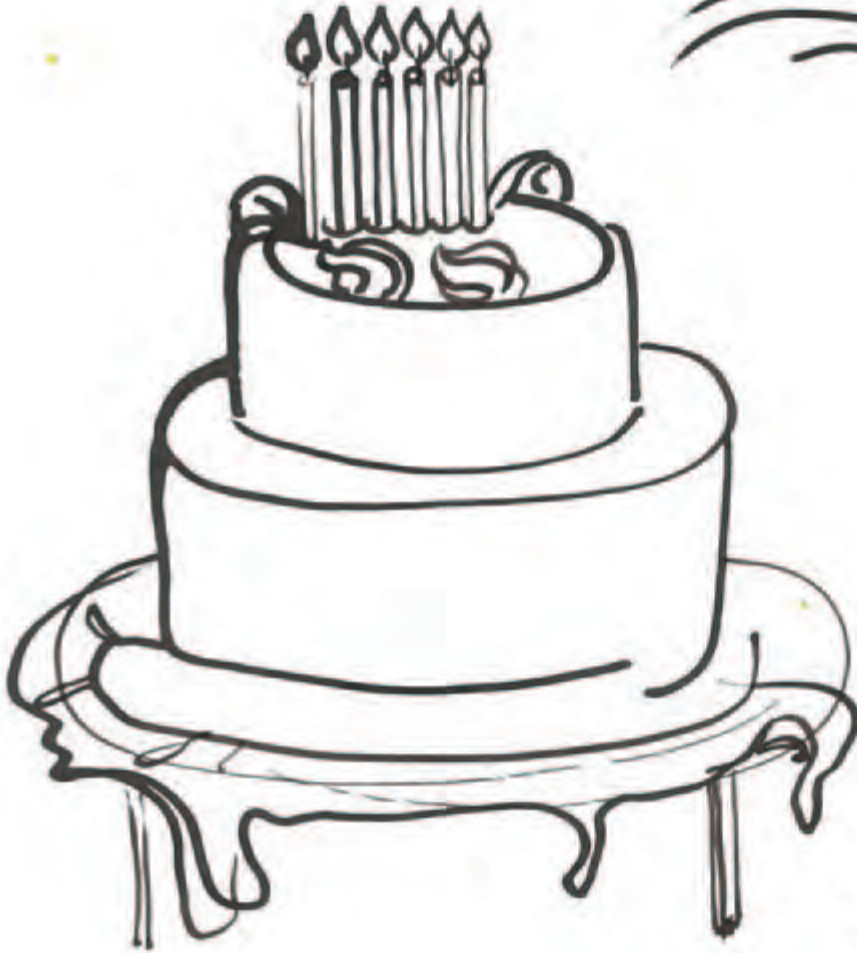
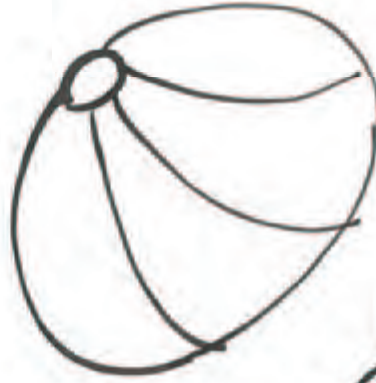
/ : Высока лісочка, мала я дівочка : /
/ : не годна-м достати, не годна-м достати, (в)орішок з вершочка. : /

/ : Хто мі го достане, тот ся мі достане, : /
/ : хто мі го роскусить, хто мі го роскусить, тот ня взяти мусить. : /

/ : Мала я, мала я, так ня называють, : /
/ : та за сім великих, та за сім великих мене не черяють. : /

Торты і свічки

Дофарбийте торты і свічки на них
подля властной фантазії.
Поросповідайте, кільки років ма(е)те вы
а торту із тов самов кількостёв свічок закружкуйте.

ЗИМА́

Зима

Зима

Гелена Гіцова – Міщовчінова

Роскрутили ся хотарі
Повітряны млины,
Посыпали білым пухом
Горы і долины.

Агрегаты і турбіны
У небі не вышли,
Та уж зима із рукава
Білу муку сыпле.*

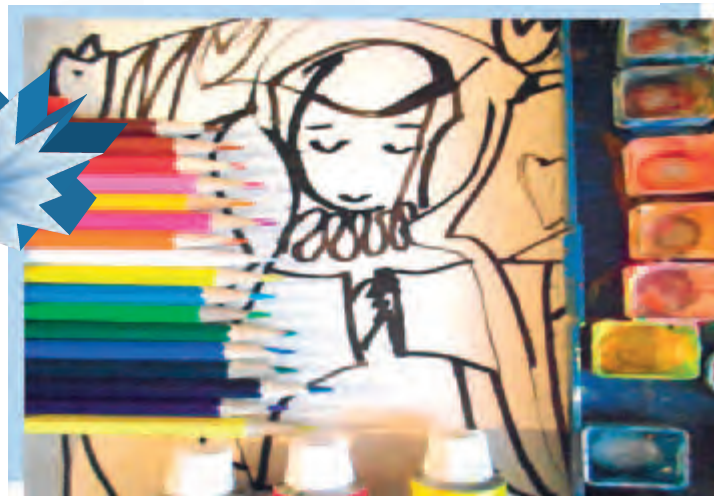
Тема 8 – На Миколая

Словный материал:

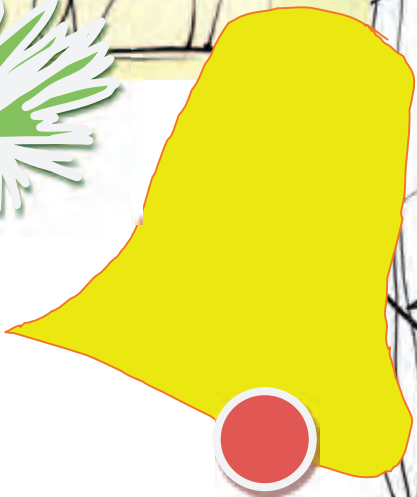
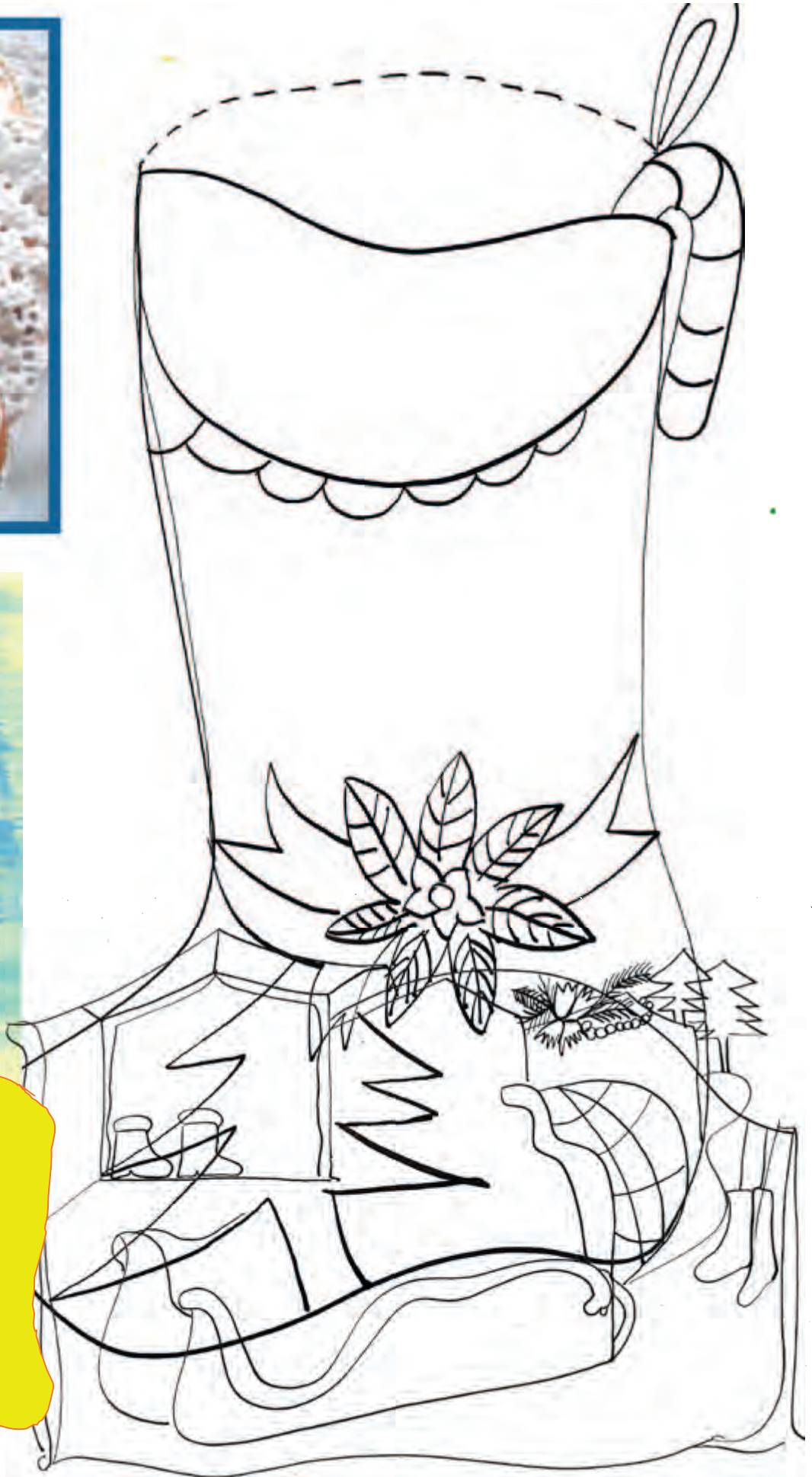
Миколай
дарунки
санкы
собы
міх / мішок
ангел
чортик
червеньый плащ
червена шапка
червеньы чіжмы
біла борода
дзвінок

Побісідуйте о тім, ці ся радуєте тому, коли приходить Миколай і чом.
До чіжмічкы намалюйте, якый дарунок бы съте хотіли.

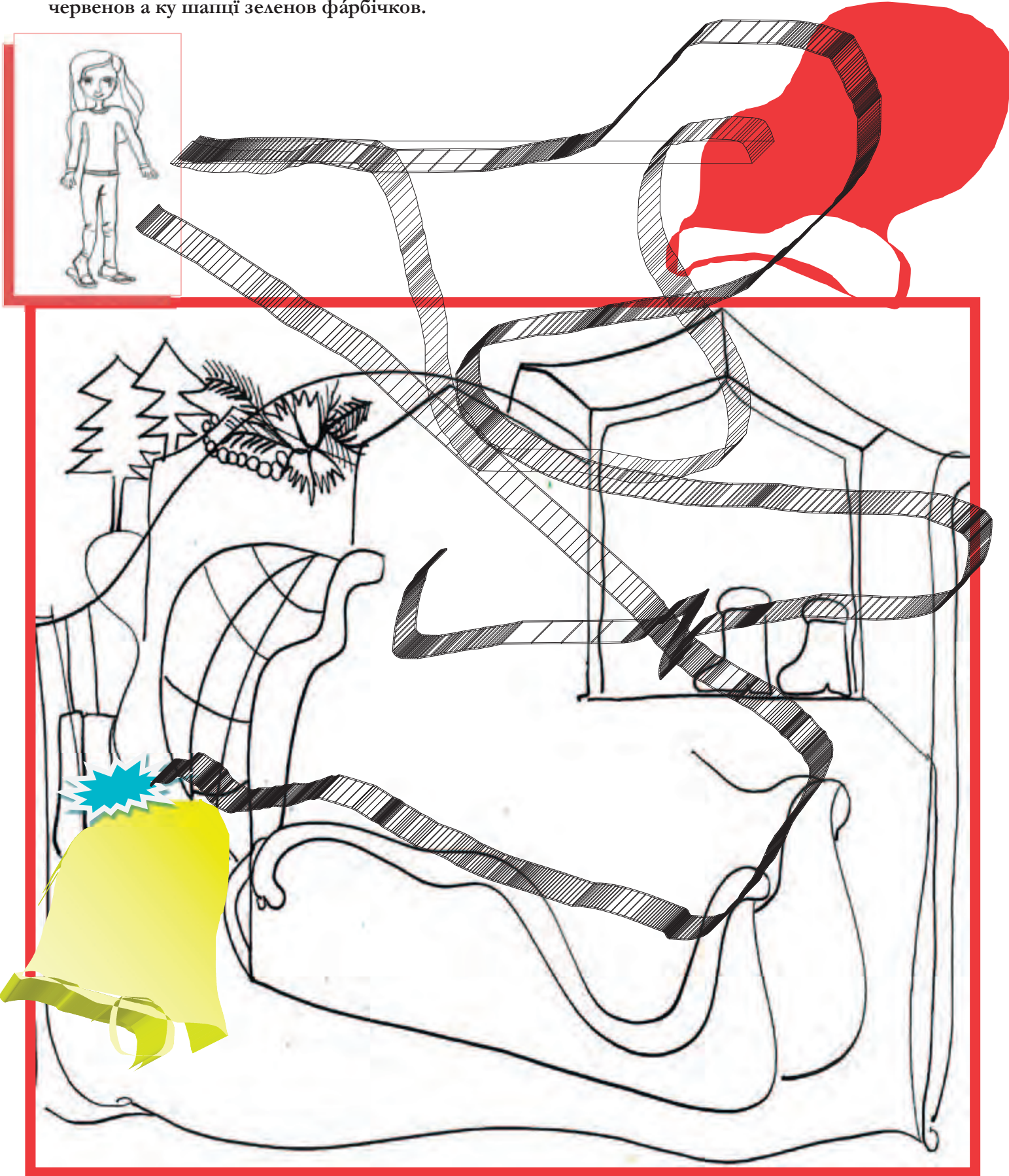

* Фіялочка, Свідник, 2010, стр. 20.

Найди вгодну путь

Найди путь, котра веде ід рисунком. Дразку ку дзвіночку вызнач жовтов ф'арбічков, ку чіжмі червенов а ку шапці зеленов ф'арбічков.

Тема 9 – Грачки і предмети

Словный матеріал:

грачки
попка
дітський кочік
накладне авто
пазыл
лопта
канчовик
столець
погар
пласт
скло
дерево
папірь
ков

Гра:

Діти сидять в кругу. Єдна дітина стоїть в середині і повідать:

„Ходжу, глядам. Што хочу знати, подь мі, Янку, помагати. По класі ся перейдй, што з дерева, та найдй.“

Выбраный дїтвак глядять деревяный предмет а як го найде, вкаже го вшыткым дїтём. Само потім продовжує повіданём: менує друге мено а інакшыи тип матеріалу. Гра ся веде, аж покы ся не вычеряють вшыткы дїти.

Учїтелька повість, же медведик нашов грачки. Принїс їх до матерьской школы і роздає дїтём. Дїти зарядом вказують, што дістали і описують вонкашні знаки дарунків.

Розбитий погар

Ян Гриб

Хлопець пив молоко із погара. Из нічого ніч ся му притрафило го розбити. Нихто то не відів

Отець пришов і ся сына попросив:

- Хто розбив погар?

Хлопець ся затряс од страху, но повів по правді:

- Я.

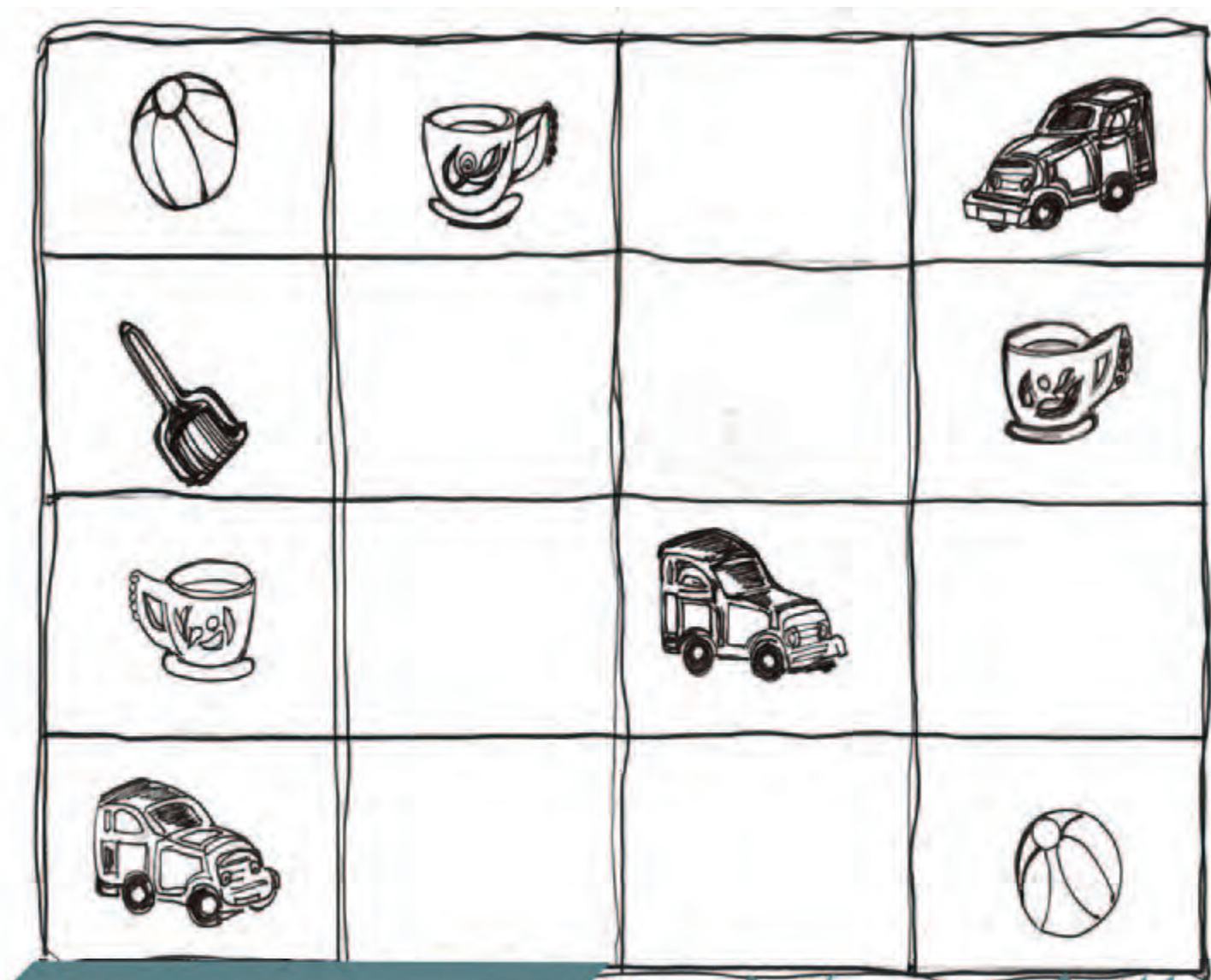
Отець му одповів:

- Дякую, же-сь повів правду і же есь ся признав.

Дітьске судоку

Днесь собі загра(є)ме гру судоку. Рисунок спочатку поменуйте. Становте і фарбу. Нарисуйте до кожного порожнього ра́мика хыблячий рисунок так, жебы в кождім шóрику і стóвпчїку був нарисованый рисунок лем раз, але зарівно жебы не хыбовав в ниякім шóрику і стóвпчїку.

Словный матеріал:

Різдво / Рождество
різдвяна ялічка / ялинка / стромик
різдвяны окрасы / парады
свічки
салонкы
звізда
дзвінок
різдвяна вечера
капустніця
мед
(в)оці

Вінчованя

Вінчую вам, вінчую,
щастливый Новы́й рік,
жебы ся вам зродила
пшениця і біб,
сніп при снопі,
копа при копі,
газда міжкі возами,
як місяць міжкі звiздами.*

На святы́й вечур

Ян Гриб

Отець із сыном ішли до ліса по стромик.

„Няньку, сокырча страчу“, повів сын, бо му была зима на руки.

„Дай го гев!“, одповів на тото отець сынови.

Взяв сокырку і до стромика зарубав. Тот упав на сніг. Мали із собов копривяный міх і стромик вопхали до нёго. Пришли домів.

„Сынку, дай пилаку, одріжеме з березкы кобічку. Выверть до нёй дірку і заглоб сосенку“, отець поучів сына.

* Ян Гриб: Букварь про русиньскы діти, Русиньска оброда, Пряшів, 1994, s. 81.

Стромик уже в хыжи. Украшають го Іванковы сестры ябками, (в)оріхами і ангельскыма волосами. Перед вечерёв отець до хыжы вніс солому. Наша добра мати нам до соломы насыпала лісковых (в)оріхів. Мы їх зберали і радовали сьме ся їм.

Дораз на дворі штось задуркало. Як ся двері отворили, повно колядників до нас завітало. „Христос раждает ся!“, поздравили, а мы „Славіте его“, одповіли.*

Ялинка

Як на Святый вечур
засяе родинка,
засвітить їм у їх домі
убрана ялинка.

* Чітанка про 2.класу основных школ із русиньскым навчалным языком і з навчанём русиньского языка, Русин і Народны новинки, Пряшів, 2006, с. 12.

Научме ся співанку

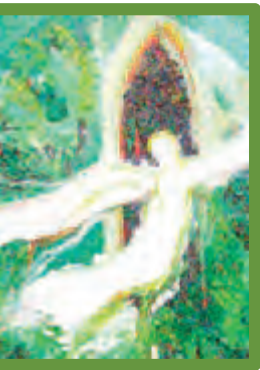
Жывіте людзе

обр.: В. Любимов

Moderato

mf Жы - ві - те лю - ди - є на бла - го сві - та,
вшыт - кым Ру - си - нам мно - га - я лі - та. Мно - га - я,
бла - га - я, мно - га - я, бла - га - я лі - та, лі - та.

The musical score is written for voice and piano. It features a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Moderato'. The score is divided into three systems. The first system contains the first line of the song. The second system contains the second line. The third system contains the third line, which includes a triplet of eighth notes and a first/second ending. The lyrics are in Ukrainian and are written below the vocal line.

Рождівська гра

(Пречиста Діва Марія і Йосиф клячуть коло маленького Ісуса. Приходять ку ним ангели, поймають ся за руки і як увідають Ісуса, од радості підскакують.)

Ангели ведно: Ісуско ся народив (Три раз).

1. **Ангел:** Дайме то вшыткым знати. (Возьмуть звізду і ідуть ку пастырям.)

Пастырі: (сплять)

Ангели ведно: Вставайте пастырі. Ісуско ся народив.

1. **Пастырь:** Подьме, поклоньме ся му.

2. **Пастырь:** Звізда нас ку нёму заведе.

Пастырі: (Ідуть за звіздов ку Віфлеєму і поклоняють ся Ісускови.)

Пастырі ведно: Молиме ся, Ісуску, ку Тобі, так довго очекообаному.

1. **Пастырь:** Ісуску маленький, так красно спочіваш на тій соломі.

2. **Пастырь:** Я пришов ку тобі, Ісуску, поклонити і помолити ся тобі.

3. **Пастырь:** Посмотрь на мене, Ісуску, жебы-м був спасеный на вікы.

Пастырі ведно: Будеме Ісуса стражити. (Сядуть собі коло Ісуса.)

1. **Ангел:** Подьме іщі цілому світу звістувати, же ся Ісуско народив.

2. **Ангел:** Подьме!

(Возьмуть звізду і ідуть ку трём царям. Притім ся озывать мелодія співанкы: “Бог ся народив.” Три царі ідуть за ангелами і прийдуть ку Ісускови.)

Три царі ведно: Мы три царі ідеме ку вам
щастя, здрава жычіме вам.
Щастя, здрава довгы літа,
мы пришли ку вам здалека.

1. **царь:** Далека дорога наша
до Віфлеєма, до салаша.

2. **царь:** А ты чорный, там іззаду,
не натягуй так бороду

3. **царь:** Я бороду натягую,
добрый вечур вам вінчую.

1. **царь:** А чом маш спалену тварь? Скады / Выдыкы же есь царь Балтазар?

2. **царь:** Я ем з Арабії царь, мам од сонця спалену тварь.

У нас зима нігда не е а сонечко міцно гріе.

1. **царь:** Народив ся нам спаситель, цілого світа Выкупитель.

3. **царь:** Подьме ся му поклонити і му дашто дарувати.

Ведно: Подьме!

1. **царь:** Я ті несу злато, жебы сьме тя вшыткы любили.

2. **царь:** Я ті несу кадило, жебы сьме тя вшыткы молили.

3. **царь:** А я ті дам міро на знак того, жебы сьме собі тя вшыткы важили.

(Так ся вшыткы поставлять ведно допереду і заспівають колядку “Бог ся народив”.)

Выражуйце, што відыце на рысунку. Выфарбце сабі го подая властной фантазіі.

Тема 11 – Тішимо ся із зимы

Словный материал:

сніг
снігуляк
чіжмы
бунда
шапка
рукавиці
шал
санкы
бобы
ліжы
корчулі / конькы
сноуборд
санкованя
ліжованя
корчулёваня / конькованя

Снігуляк

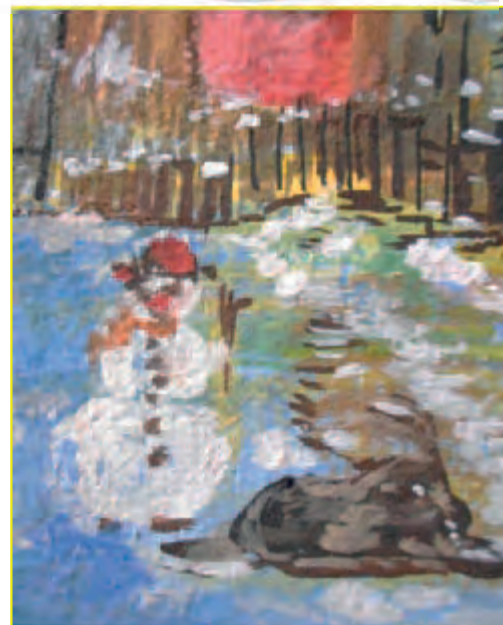
Гелена Гіцова – Міцовчінова

Хто же страшить од вечера
малого смугляка,
то діточки уж зліпили
в дворі снігуляка.

Тіло біле як дві груды,
округла головка,
місто носа червеніє
солodka морковка.

В ёго очах засвітили
красны два (в)углики,
а діточки выкрикують
з радости як дикы.

На голові місто шапкы
малёвана миска,
зато вітор превесело
цілый вечур пискать.*

Гра:

Што собі вболочү / облечү в зимі

Учителька прише рисункы облечіня і зимушніх шпортів на таблю. Зачне расповідати о зимушнім облечіню про різны сітуації, наприклад:

Вонка нападав сніг і міцно похолодніло. Як ся треба вболочі / облечі? – укаже на даякого дівтака, котрый собі **выбере** рисунок облечіня і назве го.

* Фіялочка, Свідник, стр. 19.

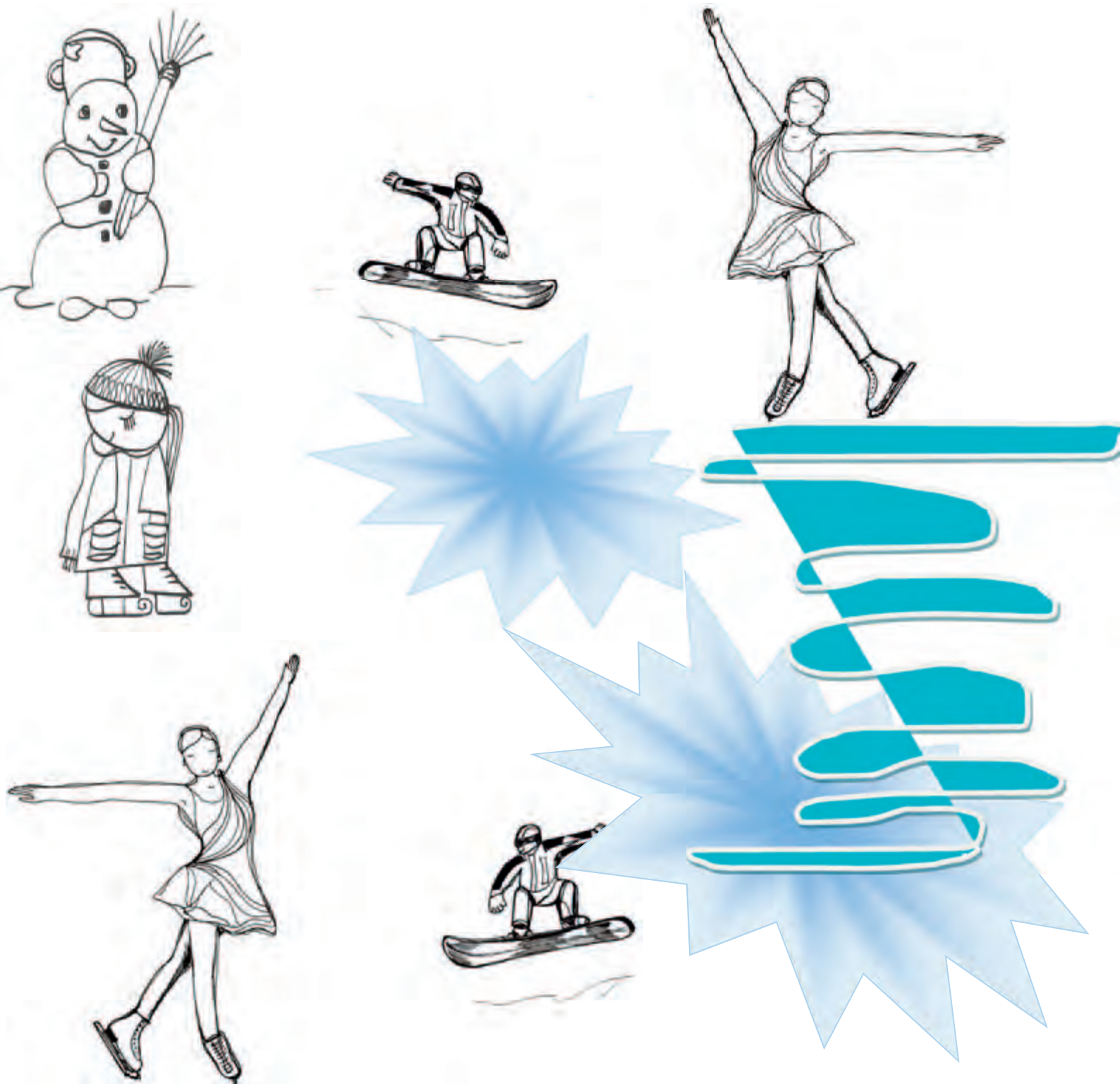
Хочу ся іти вон корчулёвати. Што є потрібне ку корчулёваню? – дїтвак зась **выбере** одповідный рисунок і назве го.

Што **можеме** **выробити** із снігу? – снігову груду, снігуляка.

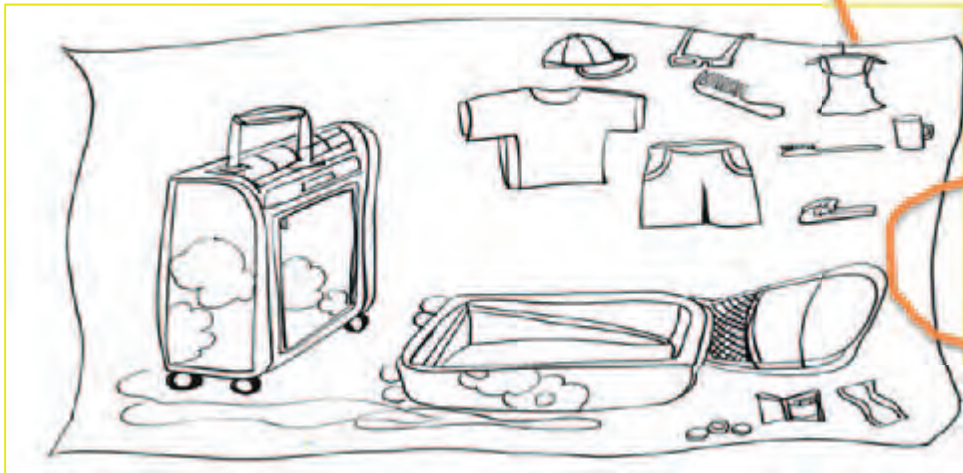
Вболіка(є)ме / Облечеме дїти подля розлічных активіт.

Зимушні шпорты – Хто є хто? – бісіда

Перепозерайте собі рисунок і повідайте, хто што робить. Де є ліжарь? Де є санкарь? Де є корчулярь? Де є сновбордіста? Хто є на березі? Хто є на леді? Хто робить снігуляка? Кілько є дїтей? Порахуйте їх. Котры дїти суть горі а котры долов? Хто є вліво а хто направо?

Што собі не одячемо в зимі

свeтeр

тpічкo

рукaвіцa

шaл

кpисoчкa

Назвіть вбодочіня.
Бла́йвасом перекресліть
рисунок одячіня,
котре не є вгодне на зиму́.

Тема 12 – Радуємося зимі

Загадки о зимі*

Білий як цукер, не мать ніг, а іде. (гінС)

В зимі гріє, в яри тліє, в літї вмерать, а восени оживать. (гінС)

Не маляр, а малює. (зором)

Научмеся співанку

На високій горі

На вы - со - кій го-рі сні-жок ся бі - лі - с, де ся мо-я мі - ла,
де ся мо-я мі - ла, де ся мо - я мі-ла на зи - му по-ді - с.

/: На високій горі сніжок ся біліє, : /

/ : де ся моя міла, де ся моя міла, де ся моя міла на зиму подіє. : /

Зроблю я ей хыжу з травы папортины, ани ї не треба на зиму перины.

Потім ю притулю ку свому сердечку, возьму я тя возьму, за свою женічку.

* Ян Гриб: Чітанка про русиньскы діти, Русиньска оброда, Пряшів, 1994, s. 12.

Пріповідка: Рукавічка

Росповідáč: Ішов дідко лісом, тай стратив рукавіцю. Прибігла мышка і зрадовла ся.

Мышка: Я см мала мышка Грызка,
не мам теплы́й дім,
цілу зиму, аж до літа
можу жыти в нім.
Дідкова рукавічка
є барз теплы́й дім
цілу зиму аж до літа
побуду у нім.

Зайчік: А я зайко Побігайко!

Жабка: А я жабка Скакайлабка (то саме, як ай мышка)!

Вовчік: А я вовчік Старобочік!

Медвідь: Я медведик Їджмедик (то саме, як мышка)!

Росповідáč: Нараз дідко збачів, же стратив рукавічку.

Псик го перебіг... і: гав–гав–гав. Звірятка ся настрашили і з рукавічкы повыскаковали. Но а дідко пришов і підняв свою страчену рукавіцю.

Тема 13 – Дні в тиждню, місяці в року

Словный матеріал:

ДНІ В ТИЖДНЮ

понеділок

вівторок

середа

четверь

пятниця

субота

неділя

робочі дні

вікенд

МІСЯЦІ В РОКУ: януар, фебруар, марец,
апріль, май, юн, юл, август, сектембер,
октовбер, новембер, децембер

СТИШОК

Добрий день, пане Понеділок*

Ян Гриб

Добрий день, пане Понеділок!
Як ся мате, пане Віторок?
Є пан Середа дома?
Повідajte панови Четверьгови:
Пані Пятниця іде з панів Суботов
у Неділю на прогулку.

Скороговорка:

Януар – замерз коминарь.
Фебруар – тьж го змордовав.
Пришов марец - замерз му палець.
А на апріля – буде хвіля.
Прийде май – буде рай.

* Ян Гриб, Букварь... Русин і Народны новинкы,
Пряшів 2006, стр. 55.

Визнач чарков (кóлеском) кiлькóсть складiв

Понедiлiк

Вiторок

Сeреда

Четвeрь

П'ятниця

Субота

Недiля

Доведна з панi учiтельков поменуите днi в рaмiку, но i ёго фарбу. Потiм собi кaже слово выплескайте подя кiлькóсти складiв в нiм. Кiлькóсть складiв визначте кóлесками еднакой фарбы у шóрику пiд назвов дня.

Тема 14 – Людське тіло

Словний матеріал:

скелет
кості
голова
(в)очі
(в)уха
рот
ніс
борода
волося
мозог
шья
труп
грудь
хребет
бріх
рамена
рукы
долоні
палці
серце
пюца
ногы
коліно
ступляї
пята

Гра:

Учителька повкладує на магнетичну таблицю макету людського тіла. Поскладує її із хыбами (поплете руки з ногами і т. п.). Діти доведна із учительков глядають хыбы на похыбленім людськім тілі. Направляють їх поступні згоры долов (од головы до пята) і поскладують справні. Гру мож повторити так, же части тіла знова помішає, але глядана і направа хыб ся удіє здолы догоры. При грї діти справно менують поєдинны части людського тіла.

Научме ся коротке повіданя Людське тіло:

Кідь маш дяку, заплескай рукамі...

Кідь маш дяку, дупний ногов / ножков...

Кідь маш дяку, ударь по коліні...

Кідь маш дяку, лускний палцями...

Кідь маш дяку, закріч гея-гей!

Про шіковны ручкы

Поменуйте окремы части тіла. Рисунок наперед выфарбте, потім цілый выстригнийте і росстрижте за рисками / лініями. Окремы части знова поскладуйте так, жебы ся на вас дівчатко засміяло.

Автопортрет

На тої сторінку нарисуйте себе.

Тема 15 – Здоровы і нездоровы їдла і напої

Словный матеріал:

Нездоровы їдла і напої

СОЛОДКЫ МАЛИНОВКЫ

кава

ПИВО

ВИНО

ЧОКОЛАДА

ЦУКЕРНИКЫ

ЗМЕРЗЛИНА

ЧІПСЫ

СОЛОНІНА

КОВБАСА

Здравы їдла і напої

САДОВІНА

ЗЕЛЕНИНА

СТРУЧКОВІНЫ

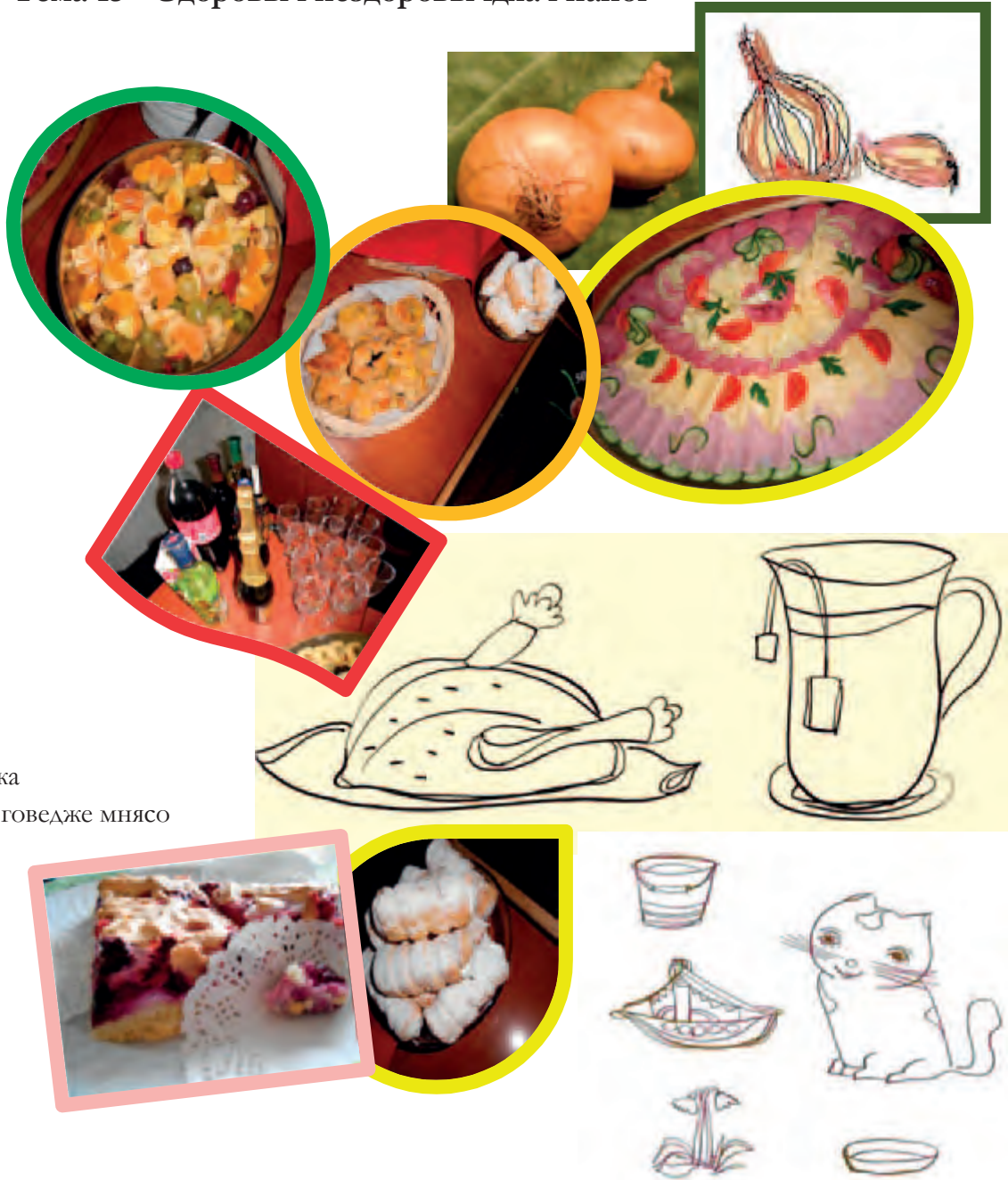
ЦЕРЕАЛІЄВЕ ПЕЧІВО

МЯСО – РЫБА, КУРЧА, КУРКА

СВИНЬСКЕ / БРАВЧОВЕ АБО ГОВЕДЖЕ МЯСО

ВОДА

МОЛОКО

Гра:

Пририхтуєме собі „смайлика“ розвеселеного і смутного, як і рисунки їдел і напоїв. Діти поступні вибирають рисунки, менують їдла або напої, што суть на них нарисованы. Потім рисунок прирядять ід веселому або смутному „смайликови“ подля того, ці суть окремы їдла або напої здоровы ці нездоровы.

Научме ся даякый стишок о їдлі

Їдло

Добре їдло про каждого
то денно нам треба.
Не їджме го нігда велё
лем кїлька потреба.

Часнок

Їджте часнок, бо є здоровый
треба нам го їсти,
не буде вам веце треба
до лікаря лізти.

Фасоля

Наклонила ся до поля
червена тычна фасоля.
Сонце на ню красно грїє
так она скоро дозріє.

Найдиіте на рисунку їдло, о котрім ся повідаіть в стишках. Нашли сьте го там? Поменуітьте шітгонайвеце їдел із рисунка.

Выберь здоровы і нездоровы їдла

Поменуітьте рисункы. Червенов фярбічков закрузжуйте, шіто є про наше тіло здорове, синїв фарбов то, шіто є нездорове.

ЯРЬ / ВЕСНА

Весна*

Гелена Гіцова – Міщовчінова

Звивать ярня чаровниця
у горі віночки,
а на луці потратила
прекрасны квіточкы.

Десь на саму північ летять
і танцюють вілы,
бо на луці цвинуть квітки
белавы і білы.

Треба в гаю зелененькім
обрусів наткати,
та уж мусить зима з плачом
потокотом втікати.

* Фіялочка, Свідник, 2010, стр. 29.

Тема 16 – Квітки

Словний матеріал:

підсніжник / сніженка
блідуля
першосіянка
пунава
подбель
конвалія
сімокраска
фіялка
маргаретка
незабудка
туліпан
нарціс
сиротка
косятець
віторніця

Гра на пчолкы:

Вычтанков собі діти споміджі себе выберуть пчолку і встановлять, хто започне гру. Окрем пчолкы собі каждая дітина выбере назву квітки, котров буде. Перша квітка зачне: „Летіла пчолка із квітки на квітку і сіла собі (наприклад на підсніжник)“. Притім пчолка біжыть ку підсніжнику, но підсніжник закрічыть: „Не там!“

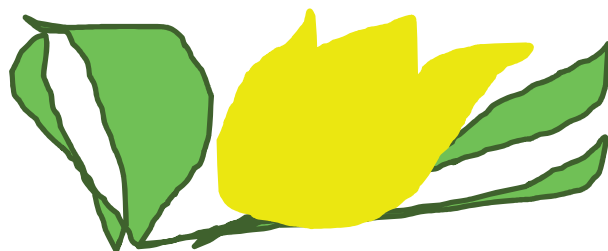
Перша квітка: „Де же?“

Підсніжник: „Ку сімокрасці.“

Пчолка біжыть ку сімокрасці, але сімокраска гварить: „Не там!“

Підсніжник: „Де же?“

Сімокраска: „На туліпан!“

Гра ся повторять. Задачов пчолкы є обсадіти квітку, котра ся у выволаваню хоцьяк помылить. Помылена квітка ся ставать пчолков і гра ся зась / знова зачінать.

конвалія

підсніжник / сніженка

блідуля

подбель

першосіянка

пушава

фіялка

сімокраска

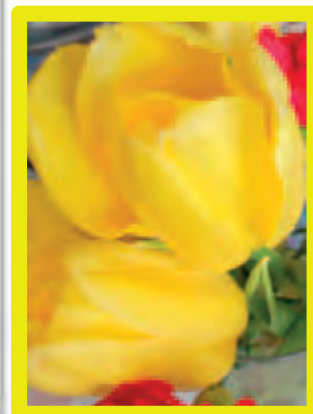
віторніця

нарціс

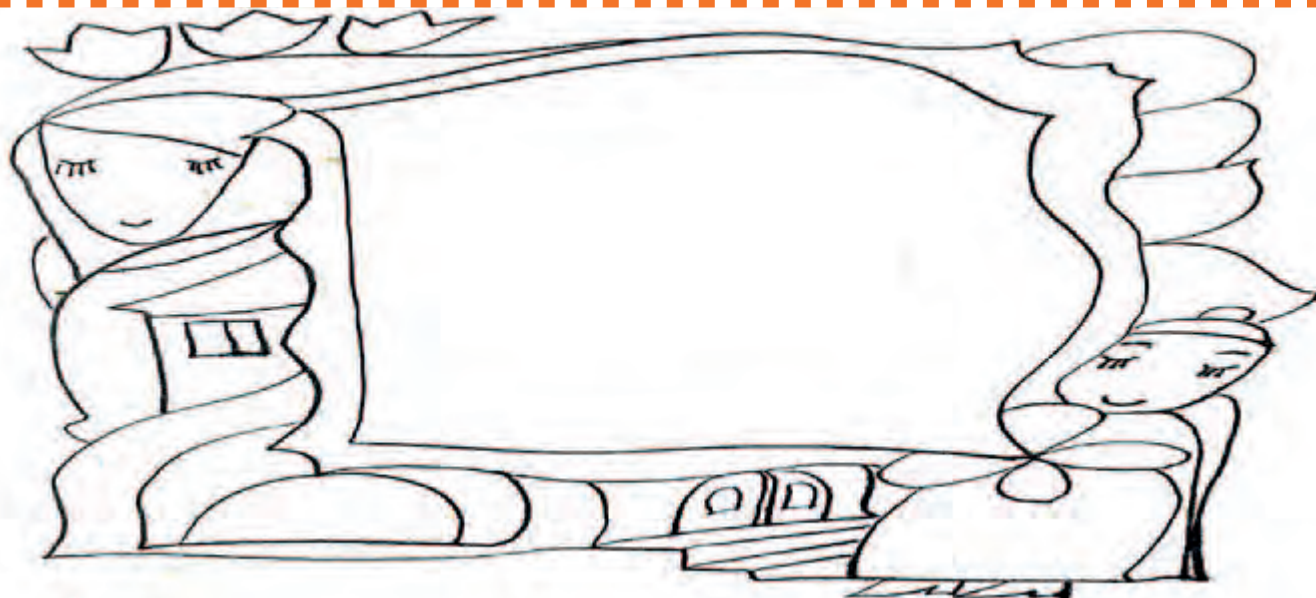
косятець

туліпан

Порахуй квітки подя фарбы

Квітки поменуйте. Означте червеном точков / бодков під рисунком вшыткы білы квітки, синєм точков – вшыткы жовты квітки, жовтов точков – фіяловы квітки. Порахуйте, котрых є найвеце і котрых найменше.

Тема 17 – Стромы в лісі

Словный матеріал:

Листяныя стромы:

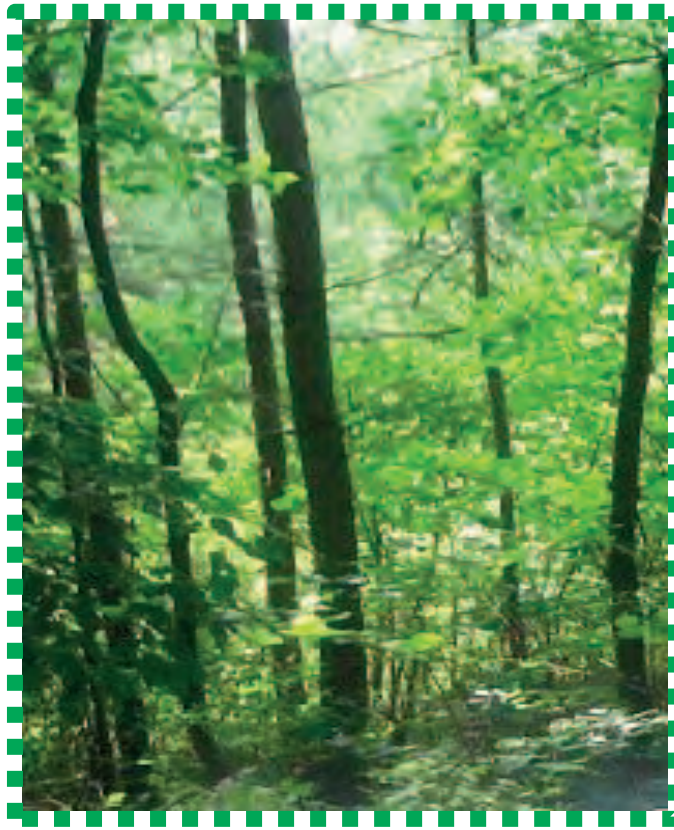
дуб
бук
береза
липа
явор
тополя
гаштан

Хвойковыя стромы:

смерек
яліця
сосна

Крякы:

ліска
терня
свербегузка

Гра:

Пририхтуеце собі рысункі стромів і кряків і іх лісты (плоды). Наперад дзіцеў праз рысункі на магнетычнай таблі паяснiце назвы стромів і кряків і опишце іх тыпчыя влascтвосты. Потім роздаце дзіцеў малы рысункі стромів, кряків і іх лісты або плодів. Павіме назву строма – і дзіціна, котра трымае рысунок того строма, встане, павторыць назву строма і глядаць мiдзi далшчыма дзіцямі лістак (плод), котры к строму належыць. Гра ся павторяць, аж покы ся не вымiняць вшыткы пары.

Загадка:

В зiмi ся бiлiе,
В яры зеленiе,
В лiтi червенiе,
В осени старiс
(имамортс амынятсiл з сiл)

Листяны́ стromы

дуб

бук

береза

липа

гаштан

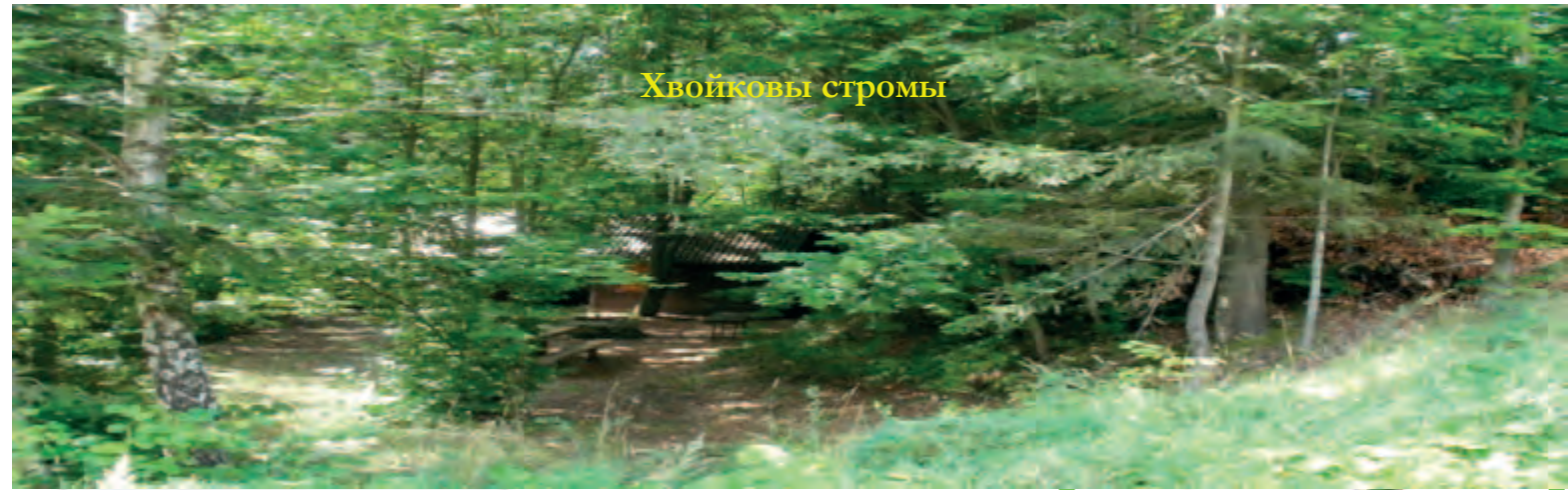

тополя

явор

Хвойковы стромы

яліця

сосна

смерек

Крякы

терня

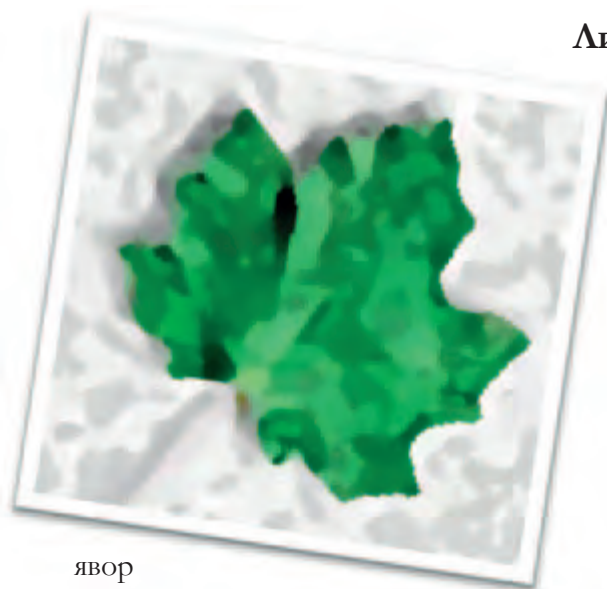
ліска

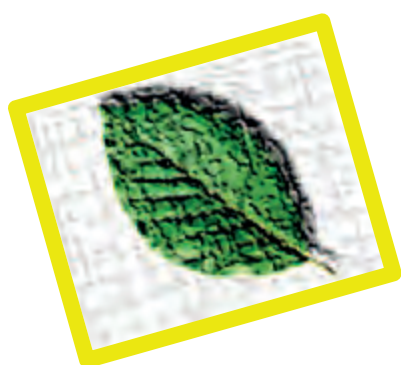
свербегузка

Листя різної великості

явор

бук

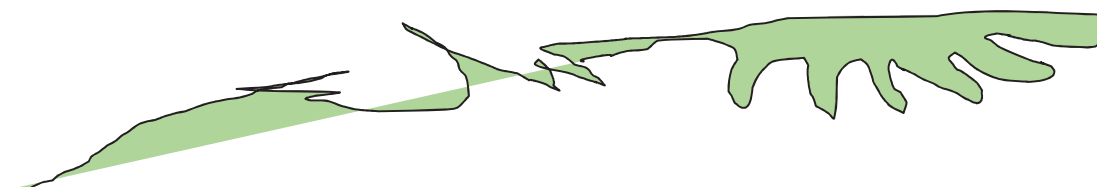

дуб

Повідajte, з котрых стромів суть тоты листкы. Потім їх лініов спойте од найменшого по найбівший.

Выфарб листя із різних стромів і за помічі учітелькы спробуй меновати, о які сорты стромів іде.

Тема 18 – Великдень

Словний матеріал:

крапанка, писанка
кошарик
ковбаса
шовдра
паска
грудка
яйця
карбач
баранок
церьков
великодній зайчик
поздравы

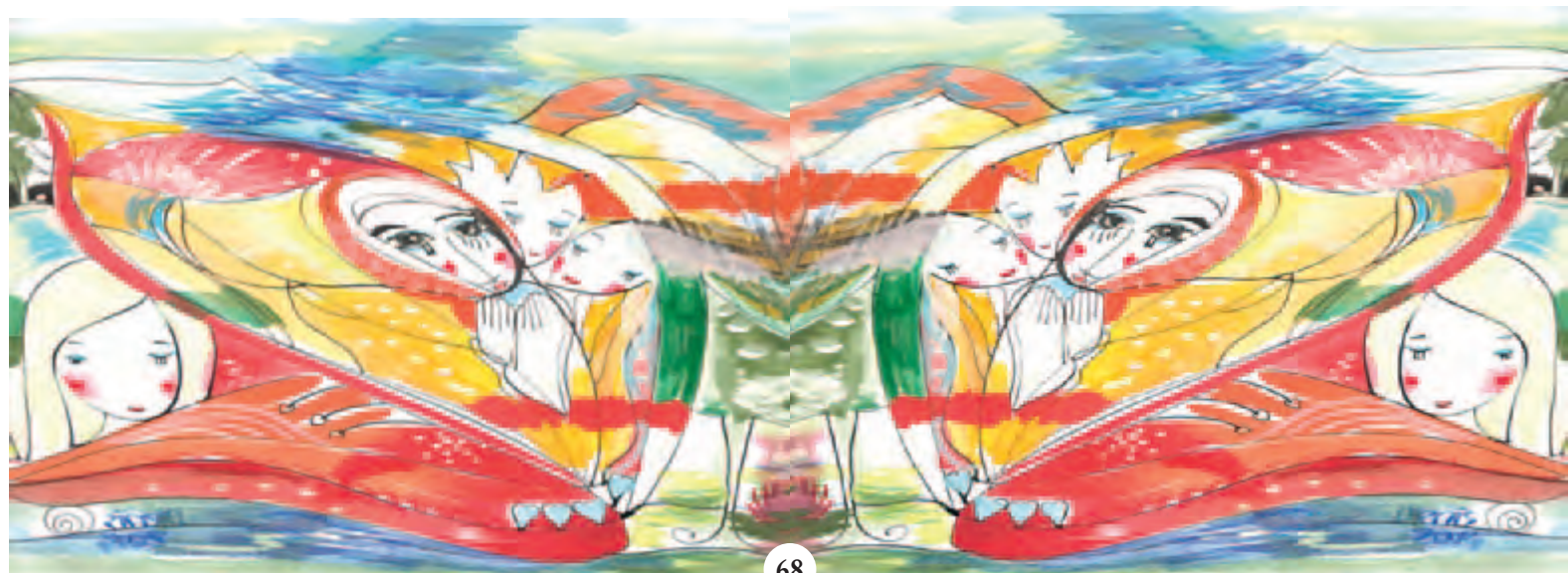
Научме ся співанку

Облеч сукню червену

Об-леч сук-ню чер-ве-ну на ту бі-лу не-ді-лю. На-ша бі-ла ле-лі-я
на-ша бі-ла ле-лі-я.

1.
Облеч сукню червену
на ту білу неділю.
/ : Наша біла лелія. : /

2.
Облеч собі оплічко,
ей, ты наша сестрічко.
/ : Наша біла лелія. : /

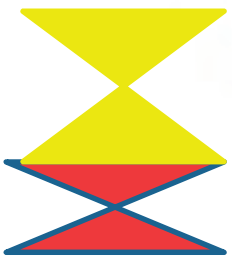

Великодні сімболи

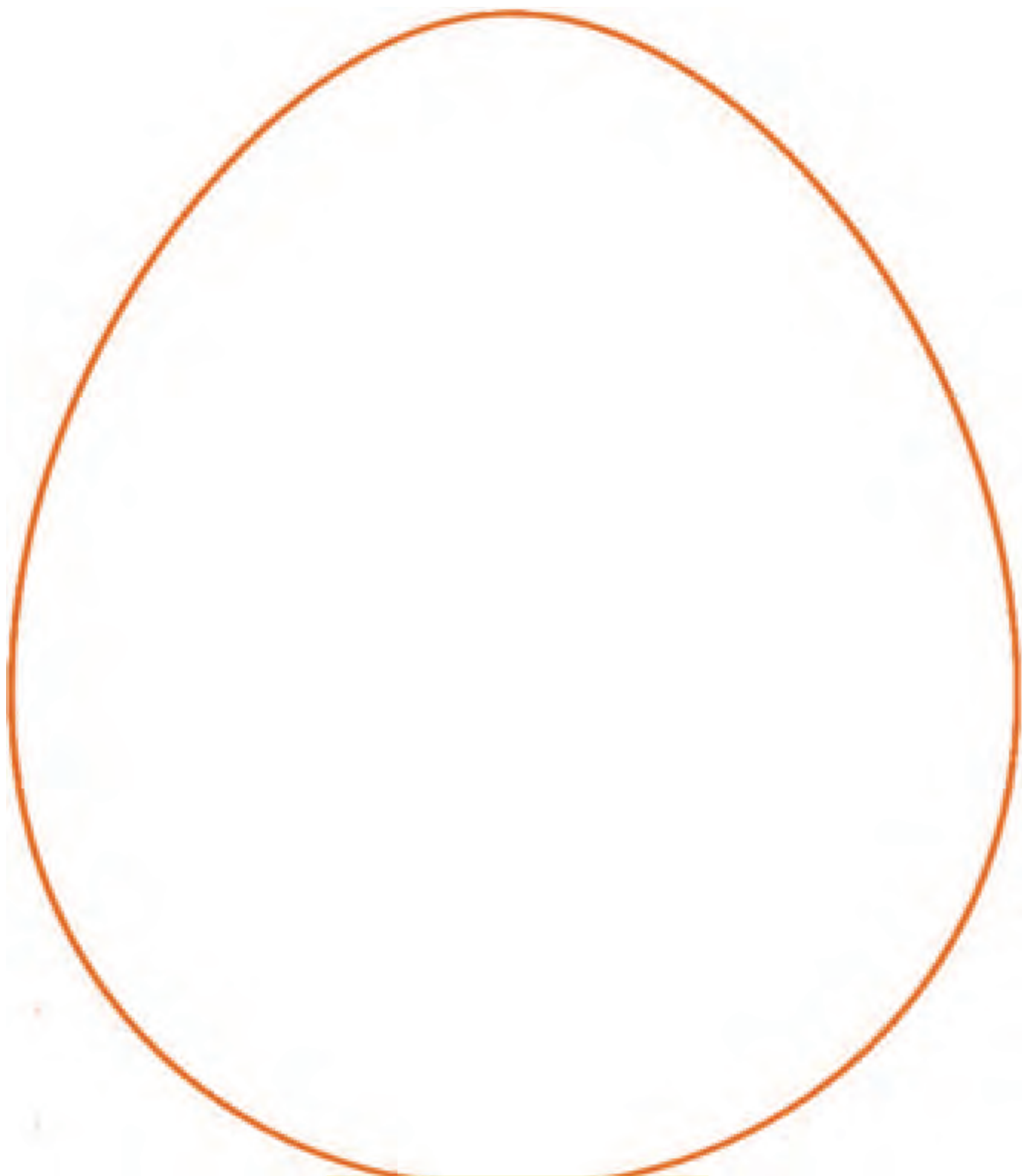
Менуйте сімболи Великодня.

Великодній кошарик

Дорисуйте до кошарика великодню писанку / крашанку подля властной фантазії. Мóжеме го прикрáсити і машлїчков.

Вымалюй великодню крапанку

Тема 19 – На луці і коло води

Словний матеріал:

бобрунка
мотыль
мурянка
слимак
пчола
лучный коник
цверчок
хрущ
павук
рыба
жабка
рак
гадомотыль
комар

Вопросы на діалог – прѳсторовы понятя

Де є жабка?

Жабка є коло рыбничка.

Де є рыба?

Рыба є у водї.

Гра:

Дїти ся выберуть із супроводом сонїчка і співанкы „Сонїчко ся пробудило“ на луку (класа), де суть по землі розміщєны папірєвы квітки із загадками. Учїтелька стищїть музику, а сонце зачєе плач пчолкы. Спросить ся єй, як ся называють і чом плачє. Пчолка Елка одповідать, же ся із своїма лучными приятелями бавила на схованкы, но они ся перед нєв так сховали, же їх уж довго не годна найти. Пчолка Елка укаже дїтєм рисункы страченых приятелїв і спросить ся дїтей, ці їх познають і ці знають, як ся звать. Дїти менують рисункы і допоможуть пчолцї Елцї глядати приятелїв.

Кажда дїтина собі найде єдну квітку і сядє собі коло нєй. Пчолка Елка будє лїтати помїджі дїтей, а на чїю голівку положить руку, дїтина підоймє квітку. Учїтелька прочитать загадку із заднєго боку карткы з квітков.

Загадки:

На героку бодкы / точки носить, умывають ся в капках росы. Кїдь мать вечур вольный час, рахує сі бодкы зась (бобрунка).

Лем єден груник, то єго домик (мурвань / мурянка / моронгель).

Облєчє сі красны крыла, бы каждая квітка єго была (мотыль).

Кїдь дїтина здогадать назву хробачка із загадки, хробачок прилетить із сонїчком, а дїтина го засунє до приправленой макеты луку. Дїти можуть хробачкїв наподобити рухом тїла або звуком. По выгяданю скрытых камаратїв дїти доведна сконтролюють подля рисунка, ці досправды нашли вшыткых приятелїв. Пчолка Елка подякує за помїч і понукнє їм на одплату коштованя меду із свого (в)улика.

Укаж мі, де бываєш

Рисунки менуйте. Злучце рисков хробачка із місцём, де він піде оддыховати. Потім вшыткы рисунки выфарбте.

Людміла Шандалова*

Слима́к

Слимак, слимак, слимачок
несе хыжку – горбачок.
В тій хыжочці облачок,
На облачку квіточок

Рыбка

Спід каменя, там де яма,
вышла рыбка высміяна:
„Добре ранко, мілий рак!“
„Тобі, рыбко, тоже так!“

* Подьте діти, што вам повім, Свідник, 2013, стр. 36, 38, 44.

Пчолка*

Прилетіла пчолка,
сіла сі до столка.
Облетіла пнячка,
сіла до облачка.

Як збачіла Йожка,
вышала му ложка.
Як збачіла Янка,
розбила ся дзбанка.

Ганічка ся скрыла –
під перинов была.
А Оленка сміла,
та тоту вкусила.

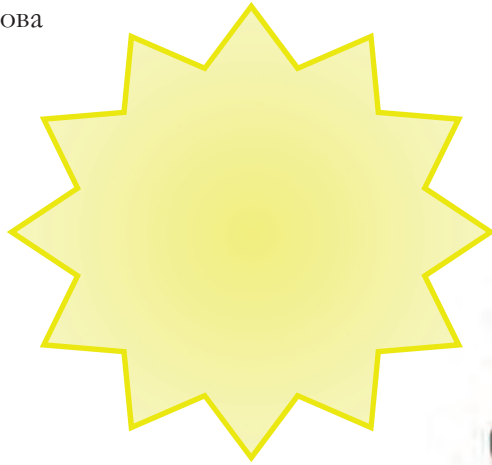

Заквакала жабка мати

Гелена Гіцова – Міцовчінова

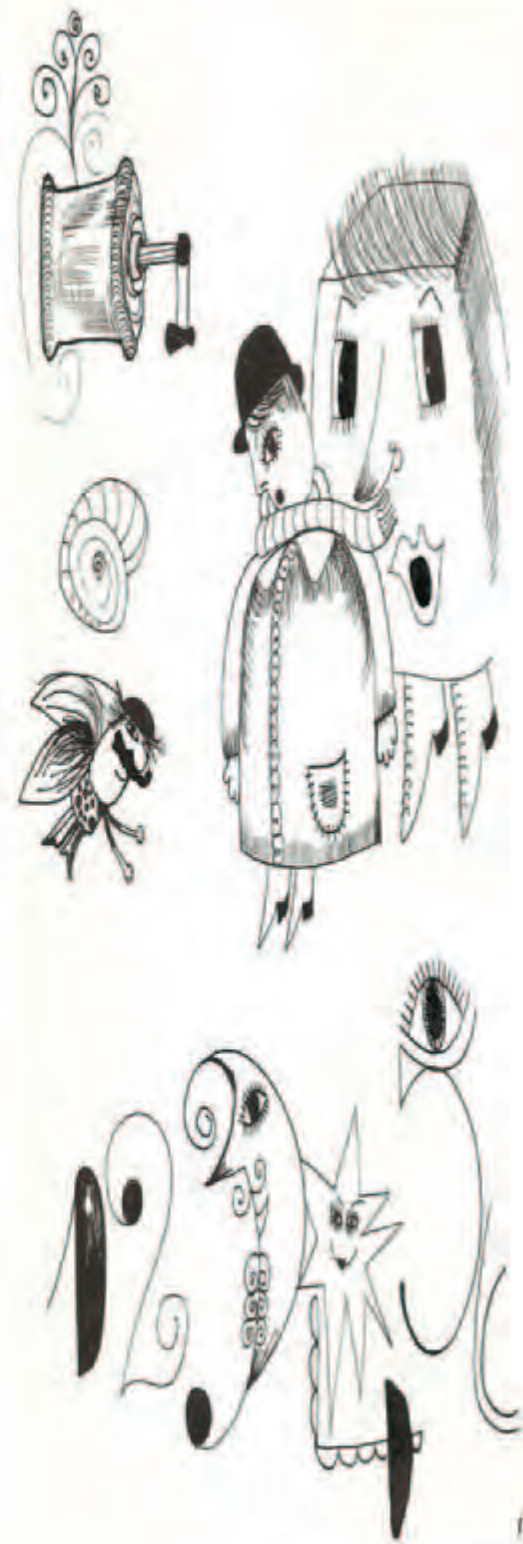
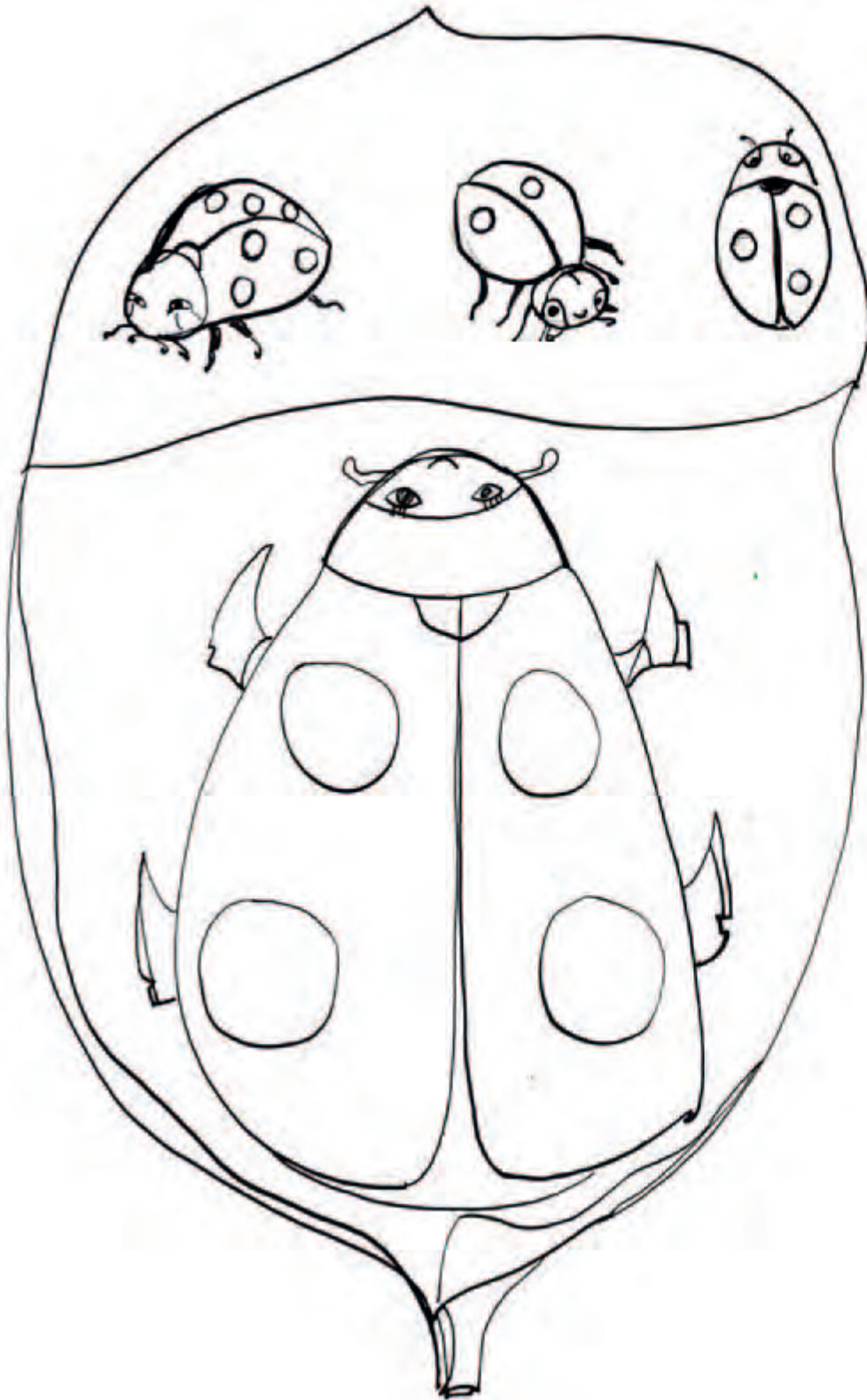
Заквакала
жабка мати
кліче жабкы
вечур спати.

Бо сонечко
не гуляло,
за гору ся
скатуляло.

* Пчолка, Свідник, 2010, стр. 47.

Бобрунка, бобрунка маленька

Порахуйте бобрункам точки на крыльцях. Потім їм на друге крыльце дорисуйте тоту саму кількість бодок / точок. Квіткам дорисуйте лупиня. Порахуйте, кільки бобрунок і кільки квіточок є на рисунку. Чόго є веце, чого менше? Рисунок наконець красно выфарбте.

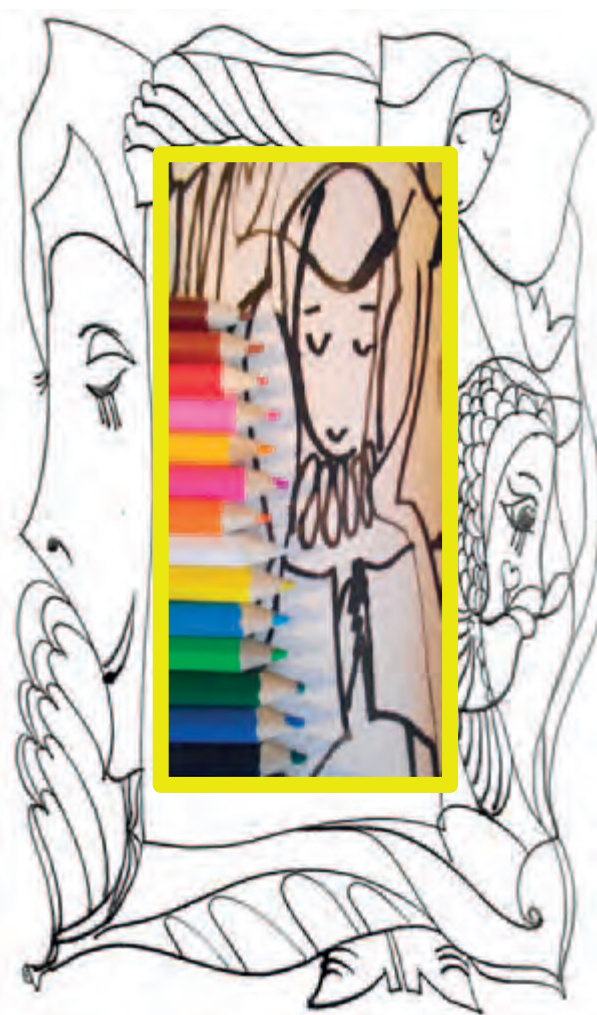
Тема 20 – Наша родина

Словний матеріал:

родина
мама / мати
отець / нянько
брат
сестра
баба / бабка
дідо / дідко
тета / тютка
(в)уйко
братранець
сестерніця
Опрос
Хто є то?
То є моя мама / мати.
А тот є хто?
То є мій отець...

Гра на пальцях. Родина

При тій грі тримлеме дитині вольно предсунуту руку і злегка натягуєме або стискаєме ёго пальці.

Текст:

„То є нянько.“ (Стиснеме або натягнеме великый палець).

„То є мамка“ (указовак).

„То є дідо“ (середній палець).

„То є бабка“ (перстенник).

„То є сыник, малый хлопчик“ (мадзілник).

Научме ся співанку

Дайже Боже добрый час

Дай - же Бо - же доб - рый час, як у лю - деї так і внас ів шаст - ли - н - и - ву
го - ди - ну роз - ве - се - лим ро - ди - ну ой ну ну ой ну ну роз - ве - се - лим
ро - ди - ну.

Дайже Боже добрый час, як у людей так і в нас
і в щастливу годину розвеселим родину.

/ : Ой ну, ну, ой ну, ну розвеселим родину. : /

Вы дівчата з хлопцями поставайте в ряд з нами
і в щастливу годину розвеселим родину.

/ : Ой ну, ну, ой ну, ну розвеселим родину. : /

Няй журить ся богатый, де подіє дукаты
я хоць бідный не згину, розвеселю родину.

/ : Ой ну, ну, ой ну, ну розвеселим родину. : /

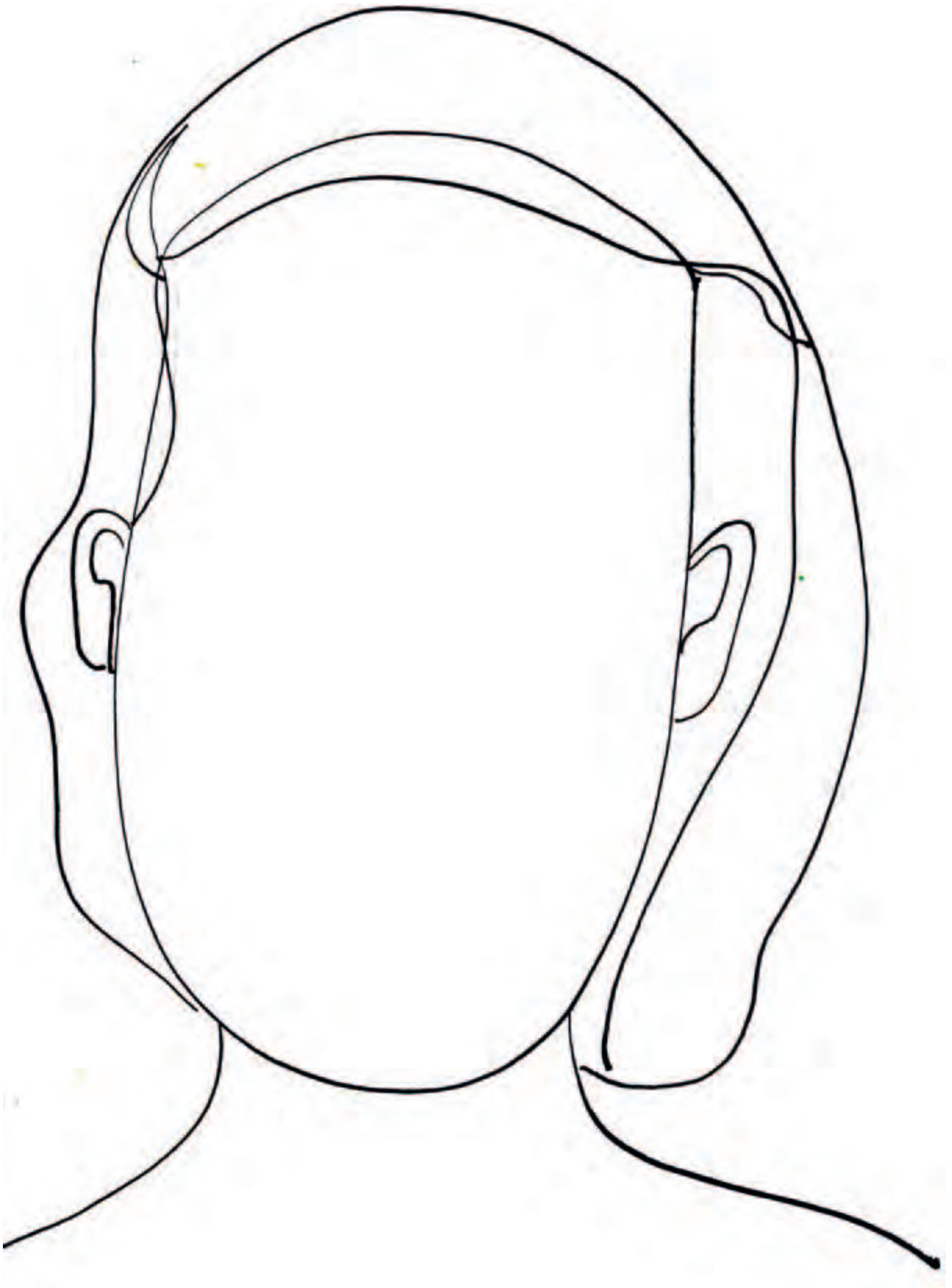
Мама

Штефан Смолей

Слово мама
звучить красно
скоро в цілім світі.
Добра мама
любить еднак
вшыткы свої діти.
Свое сердце,
свою душу
дітём бы роздала,
кідь бы з нима
своім дітём
помагати мала.

Дорисуй свою мамку і науч ся о ній стишок

Дорисуйте тоту тварь так, жебы была подобна вашій мамці. Зафарбте ей вóлося.

Мама

Мама - слово то барз міле,
Вірю, про каждого,
бо она нас виховала,
з дїтвака малого.

Научме ся стишкы о родічах, отчїзнї і родній бісїдї:

Кого люблю

Юрій Харитун

Хоць маленькы мы дїтонькы,
Та наше серденько
Дуже любить і голубить
Вас, наша мамонько.

Окрім мамы любиме мы
і Карпаты родны.
Одаме за них кровли
Капочку послїдню.

Любиме родну бісїду,
Красшой нїт у світї!
Любиме і родну школу,
Бо нас учить жыти.*

Нянькови

Федор Лазорик

Няньку, любый няньку,
Соколоньку ясный,
Якый ты нам добрый,
Якый ты нам красный!

Хоць бы-м, яко дуга,
Вшыткы фарбы мала,
Та любов до нянька,
Бы-м не змалєвала!†

* З Букварика про діти, Хрестоматія.. Русинська оброда, Пряшів 2003, стр. 66.

† Ян Гриб: Букварь про 2. класу основных школ із навчалным русиньскым языком і з навчанєм русиньского языка, Русин і Народны новинкы, Пряшів, 2006, s. 54.

Научме ся колысанкы і вычітанку

Люлю, же мі, люлю
Люлю, рыбка, люлю,
Шыю ті кошулю.
З трёма дірочками,
Підеш з овечками.

Люлю, же мі, люлю
Люлю, же мі, люлю,
Я бы ты люляла,
Кібы я з ты, сынку,
Потішнія мала.

Рахованка / Вычітанка

Михал Бодя

Сыну мій молодый,
Як я постарію,
Та мі подаш воды.

Вычітанка / Рахованка:

Кого я мам вычітати / вылучати?

Єден, два, три –

Ідеш вон „Ты!

Яка вода, такый млин,

Якый отець, такый сын,

Яка дівка, така мати,

Кого я мам вылучати?

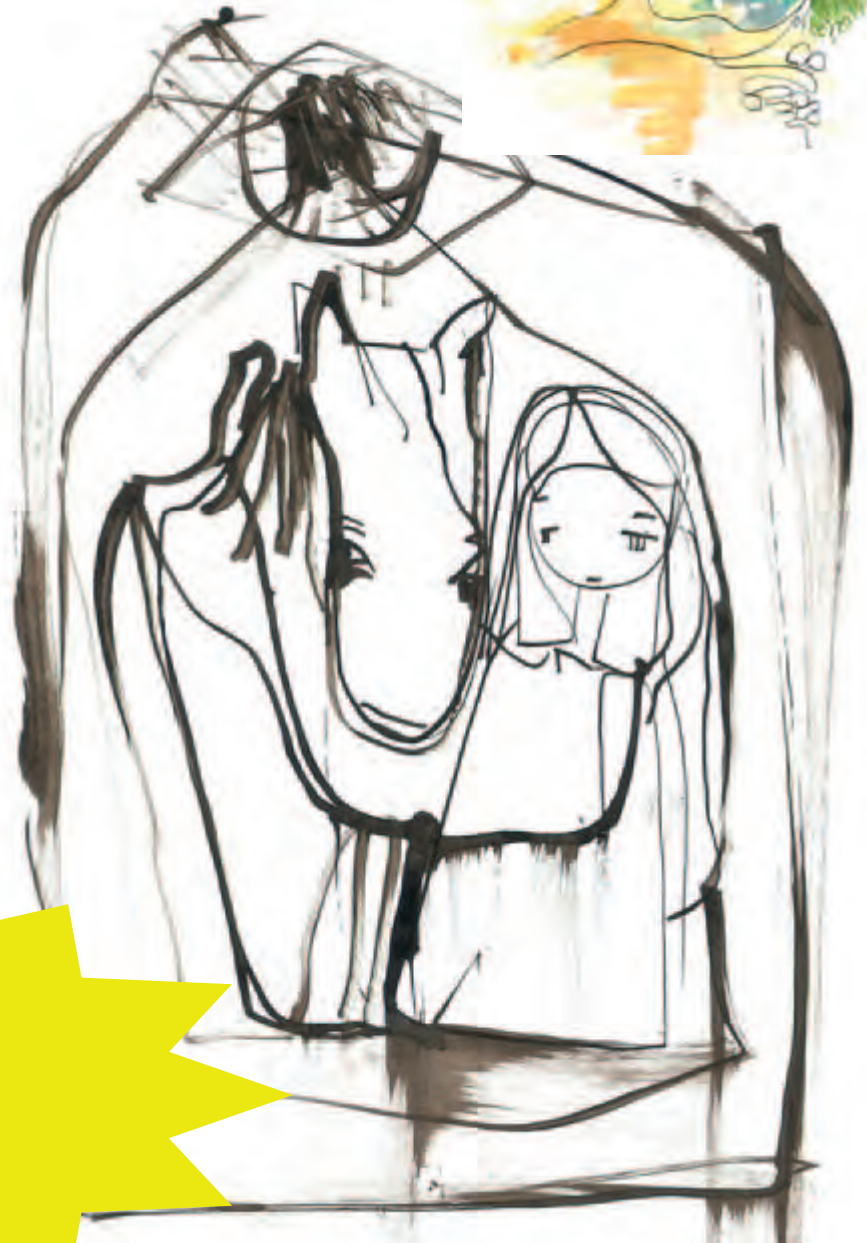
Єден, два, три,-

Ідеш вон „Ты“!

Яка вода, такый

Якый отець, такый

Яка дівка, така

* Ян Гриб: Чітанка про русиньскы діти, Русиньска оброда, Пряшів, 1994, стр. 36 або Ян Гриб: Чітанка про 2. класу основных школ із русиньскым навчалным языком і з навчанём русиньского языка, Русин і Народны новинкы, Пряшів, 2006, s. 38.

Кольскова народна співанка

Кольсочко нова

Кольсочко нова,
з білого явора,
кольшу я в тобі
білого сокола.

А люлю мі, люлю
де я та притулю?
Під явор, під дуба,
дітиночко люба.

Кольш мі ся кольш,
кольшу тя руков,
як тя выкольшу,
підеш на науку.

Будеш ся учіти,
дрібненьке писаня,
будеш споминати,
моє кольсания.

Люлю сыну, люлю,
де я тя притулю?
До своєго бочку,
мілій голубочку.*

Пріповідка о ріпі

Посадив дідко ріпу, выросла, як стром.
Завзяв ся дідко, же ріпа піде вон.

Тігав дідко, потяговав, ріпа вон на вышла,
Іщі же му міла бабка помочі там пришла.

Тігали дідко, бабка, тігали і двоє,
Подь нам Зужько, помагати, та будеме троє.

Тігали дідко, бабка, внучка, ріпов ани не гла.
Закликали ай пса Рекса, што ішов навколо.

Тігав дідко, та і бабка, требало іщі веце,
закликали коцурика, котрый спав на пецу.

Не вытягли, хыбовала іщі една ручка,
на поміч ім прилазила з дірки мала мышка.

Уж їх было шестеро, ріпа поволила
Но а вшыткы тягачі впали на коліна.

Теперь уж на тоту ріпу найти файный горнець
А нашій приповідочці дзвонить дзвоник конець.

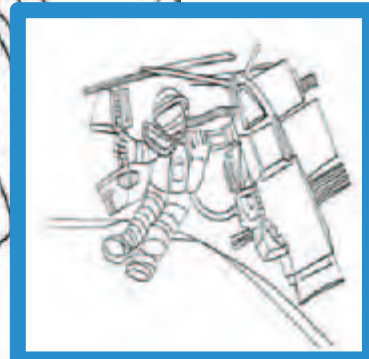
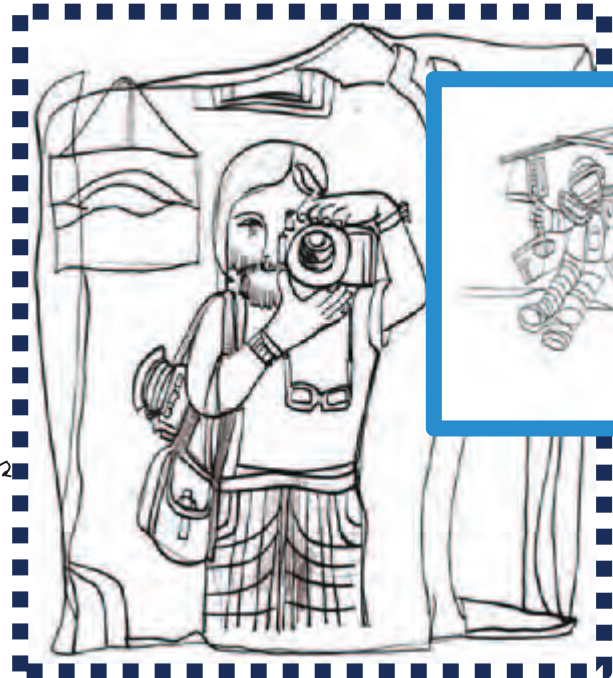

* Ян Гриб: Чітанка про 2. класу основных школ із русиньськым навчалным языком і з навчанём русиньского языка, Русин і Народны новинкы, Пряшів, 2006, s. 24-25).

Тема 21 – Професії

Словний матеріал:

Сабовка / Крайчирка / Крайчир шве.
Кухарка / Кухарь варить.
Упрятвачка порайть.
Учителька / Учитель учить.
Фотограф фотить / фотографує.
Вояк стражить, воює.
Продавачка / Склепарька продає.
Козмонавт летить до весміру.
Пожарник гасить огонь / вгень.
Доктор / Докторка лічить.
Мурник мурує.
Маляр / Малярка малює.

Отрос на діалог – становління професії, часослово.
Хто є то? Што робить?
То є учителька. Учителька учить діти в школі.

Гра:

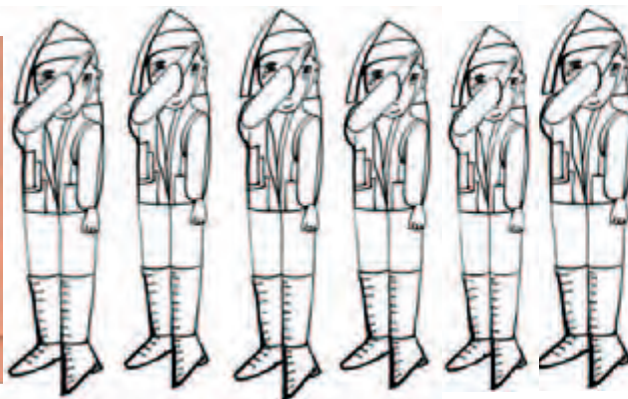
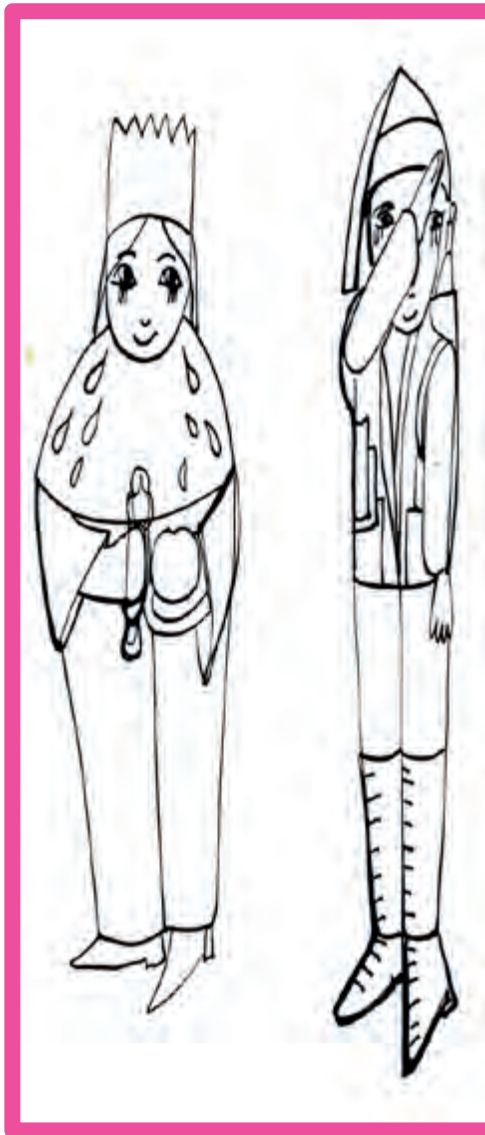
Діти сидять на коверці в крузі. Учителька їм вказує рисунки професій. Діти рисунок поменують і прирядять роботу, котра є типічна про дану професію. Потім учителька втворить із дітей пари, котры вытягнуть по еден рисунок окремой професії. Так, жебы то далшы діти не віділи. Пара рушанём тіла наподобнить дію, а далшы діти гадають, о яку професію іде і хто ю виконує. Першы двоє із дітей, што здогадали професію, выберуть собі рисунок і знова, але лем рушанём тіла, наподобнить професію. Таким способом ся гра повторять, поky ся не вычеряють вшыткы діти.

Заграйме собі гру:

Дітьска погыбова гра: **Кралю, кралю, дай воячка***

- Кралю, кралю, дай воячка.
- Якого?
- Такого, што знать співати. Але мусить заспівати (Співать).
- Кралю, кралю, дай іщі єдного.
- А якого?
- Што знать танцёвати.
- Дам такого, што знать танцёвати, але мусить затанцёвати (Танцює).
- Та дай нам іщі єдного.
- А якого?
- Што знать рубати.
- Дам такого, што знать рубати. Але мусить бучка зрубати (Рубать).
- Іщі єдного нам дай.
- Якого?
- Што знать втікати.
- Дам такого, што знать втікати. Але мусите го поіматти (Утікать, други го їмають).

* Ян Гриб: Букварь про русиньскы діти. Русиньска оброда, Пряшів, 1994, стр. 73. Букварь про 2. класу основных школ із навчалным русиньськым языком і з навчанём русиньского языка, Русин і Народны новинкы, Пряшів, 2006, s. 51.

Найди / Найди путь к автам подя того ід кому належать.

Кажду путь зарисуйте подя фарбы облечіня і прийдыте на то, ід кому належить każde із авт. Професії поменуйте і повіджете, ці авта суть приряджены добрі.

ЛІТО

Прилетіло літо

Гелена Гіцова – Міщовчінова

Прилетіло літо красне
з даром на долину,
та уж павук із годвабу
снує павучіну.

Уж ся гомбать муха в сіти,
сама на причіні,
замотана крылом трепле
бзучка в павучіні.*

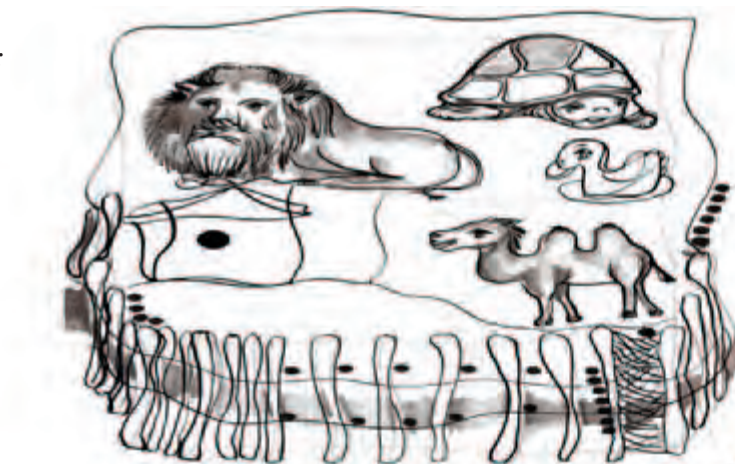

* Пчолка, Свідник 2010, стр. 44.

Тема 22 – У ЗОО

Словный матеріал:

лев
тігер
жірафа
зебра
верблюд
слон
навпа / опіця
грох
носорожець
крокоділ
корытнячка
клітка
ограда

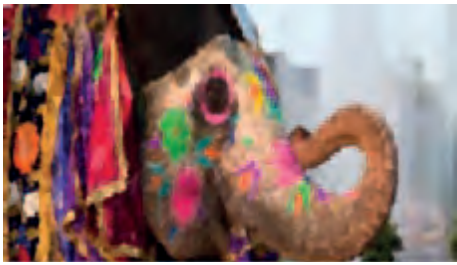

Гра:

Діти сидять на стільцях в кружі. Учителька вшитким приділить мена екзотичних звірят так, жебы każde мено мало мінімально двоє із дітей. Єден дїтвак (выкликочач) стоїть, іде коло кругу і повість даяке звіряче мено. Діти із таким меном собі міджі собов вымінять місця, но выкликочач ся намагать засісти на дакотре із моментално порожніх місць. Кідь ся му то удасть, выкликочачом ся стане дітина, пто не має де сісти. Кідь собі вшиткы звірятка уже вымінили місця, выкликочач може дати приказ „Утіканы із ЗОО“ а втоды собі выміняють місця вшиткы діти.

Наісто пбзнате вшиткы тоты звірятка. Поменуїте їх а до огороды дайте лем тоты, котры жьють в зоологічній загороді.

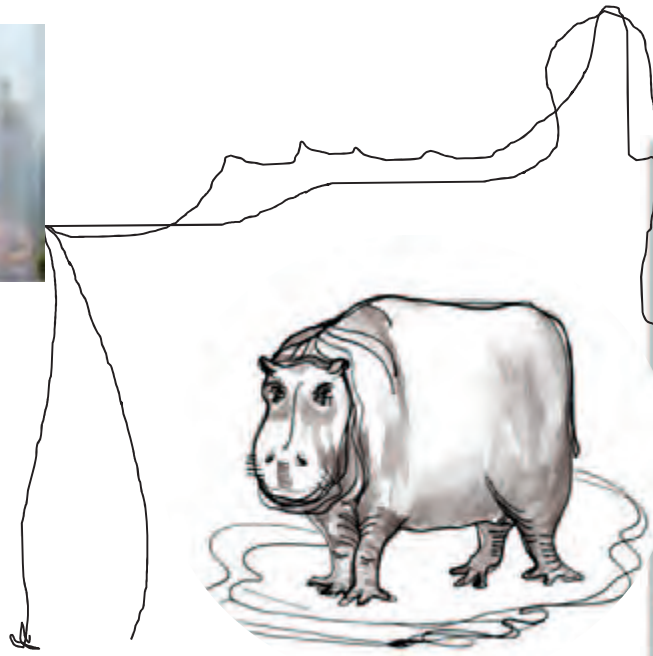
У циркусї

Йозеф Павлович

Парадниця
горїла
з мухами ся
морїла.

Я ем голоден грох,
їм з танїрїв трєх,
є то лем троха
про голодного гроха.

Скорше, як выйдуть зорї,
вже є зебра горї.
В паскованїм трїчку
біжыть на росцвічку.

Крїчїть пашо на тїгрїцю:
- Не роб мї на злїсть.
Кїдь ся такой неполїпшаш,
одрїжу тї хвїст!

Лєвова гóлова

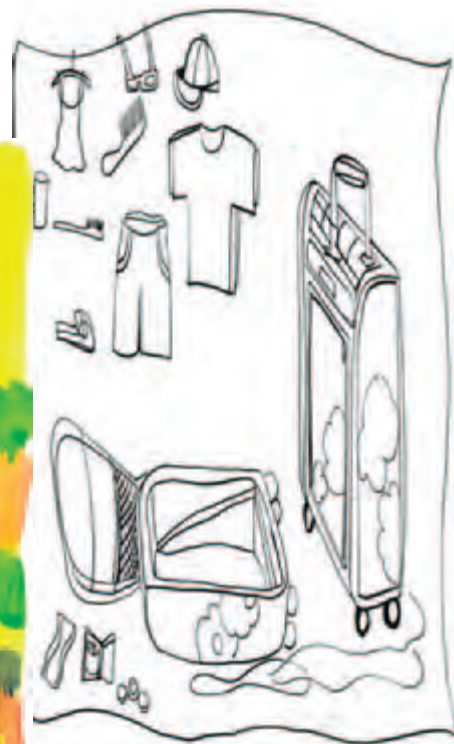

На вольне мїсце нарисуйте подля пропозиції гóлову лєва і выфарбте ю.

Тема 23 – Гура, літо!

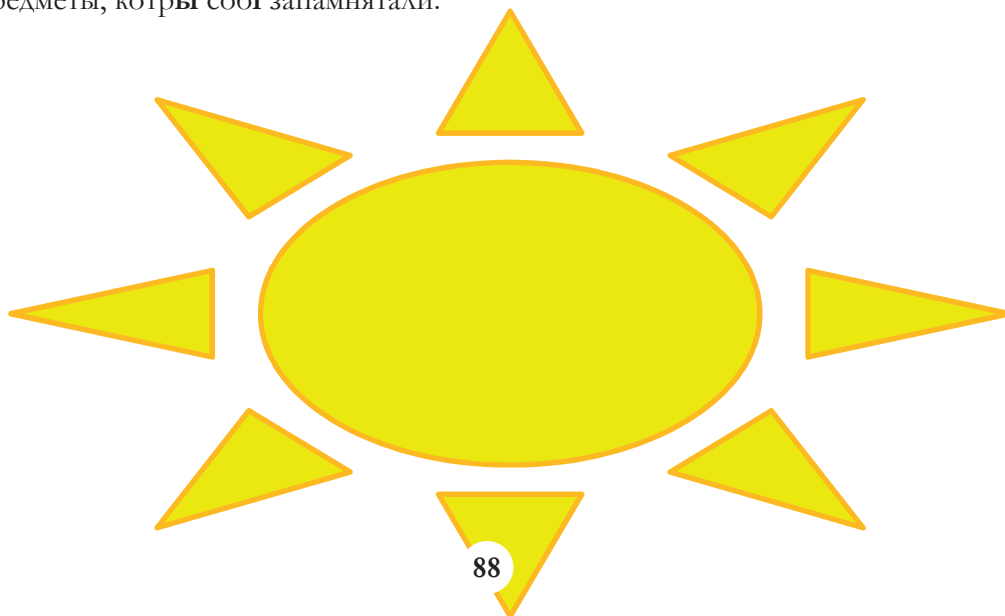
Словный матеріал:

сонічко
буря
дуга
шматя
куртяники,
короткы ногавіці
трічко
плавкы
осушка, утерак
крисочка
сонячны окулярі
вакаціі
доволенка
море
пісок
купалиско

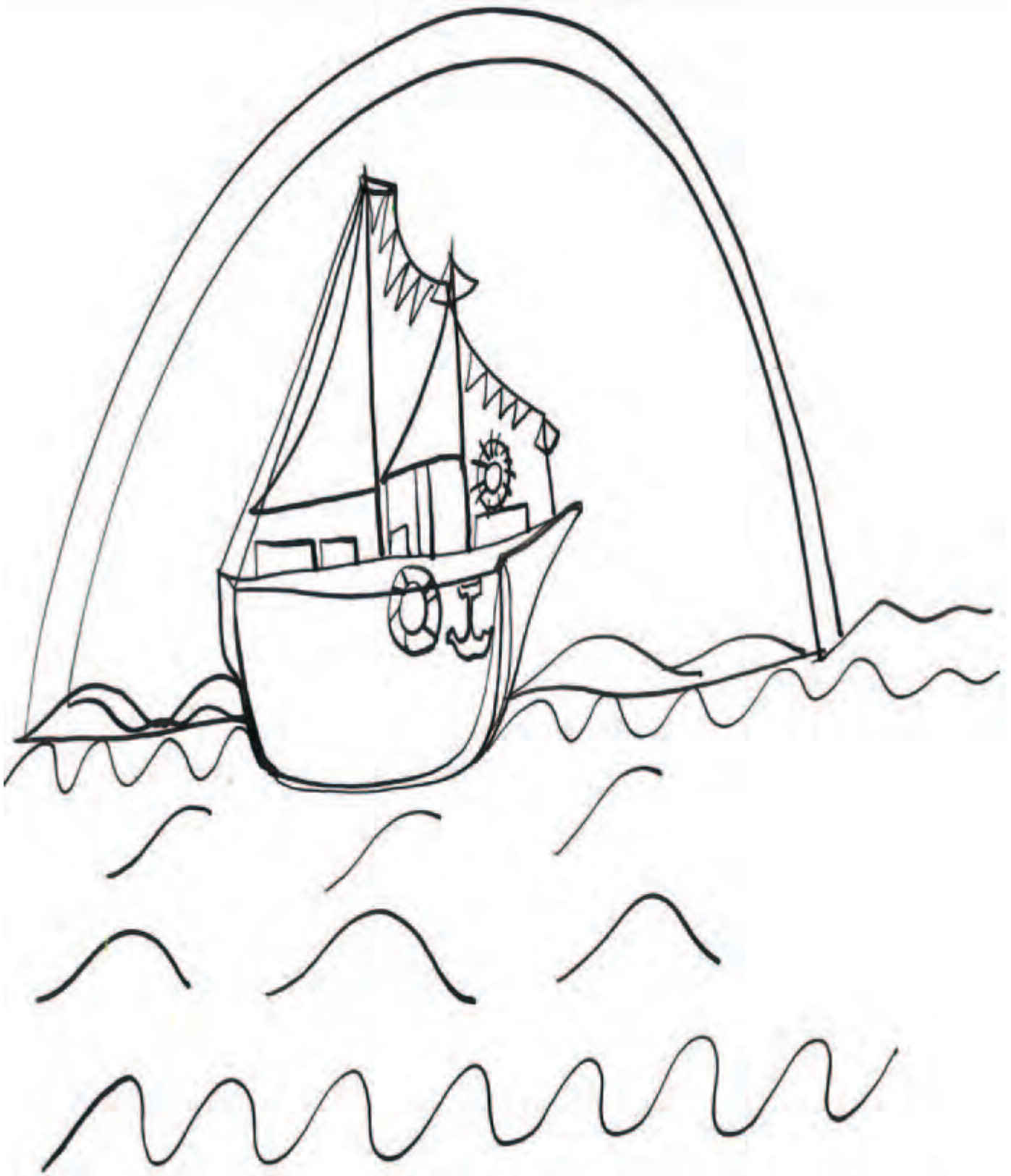

Гра:

Приходить літо і многы люде одходять на доволенку або вакаціі. Перед тым собі до куфра мусять побалити потрібны річі. В нашім куфрї даякы річі уже суть. Посмотриме ся, ці суть там вшыткы, якы на доволенку потребуеме. Все една дітина **выбере** предмет із куфра, поменуе го, опише, на што ся хоснуе і положить го на сіл. Далша дітина **выбере** споміджі рисунків такый самый предмет, поменуе го і умістить на магнетічну таблу. Кідь є куфер уже порожній, вшыткы рисункы вернеме назад до куфра а діти менують предметы, котры собі запамняли.

Плавать лодька по водичці

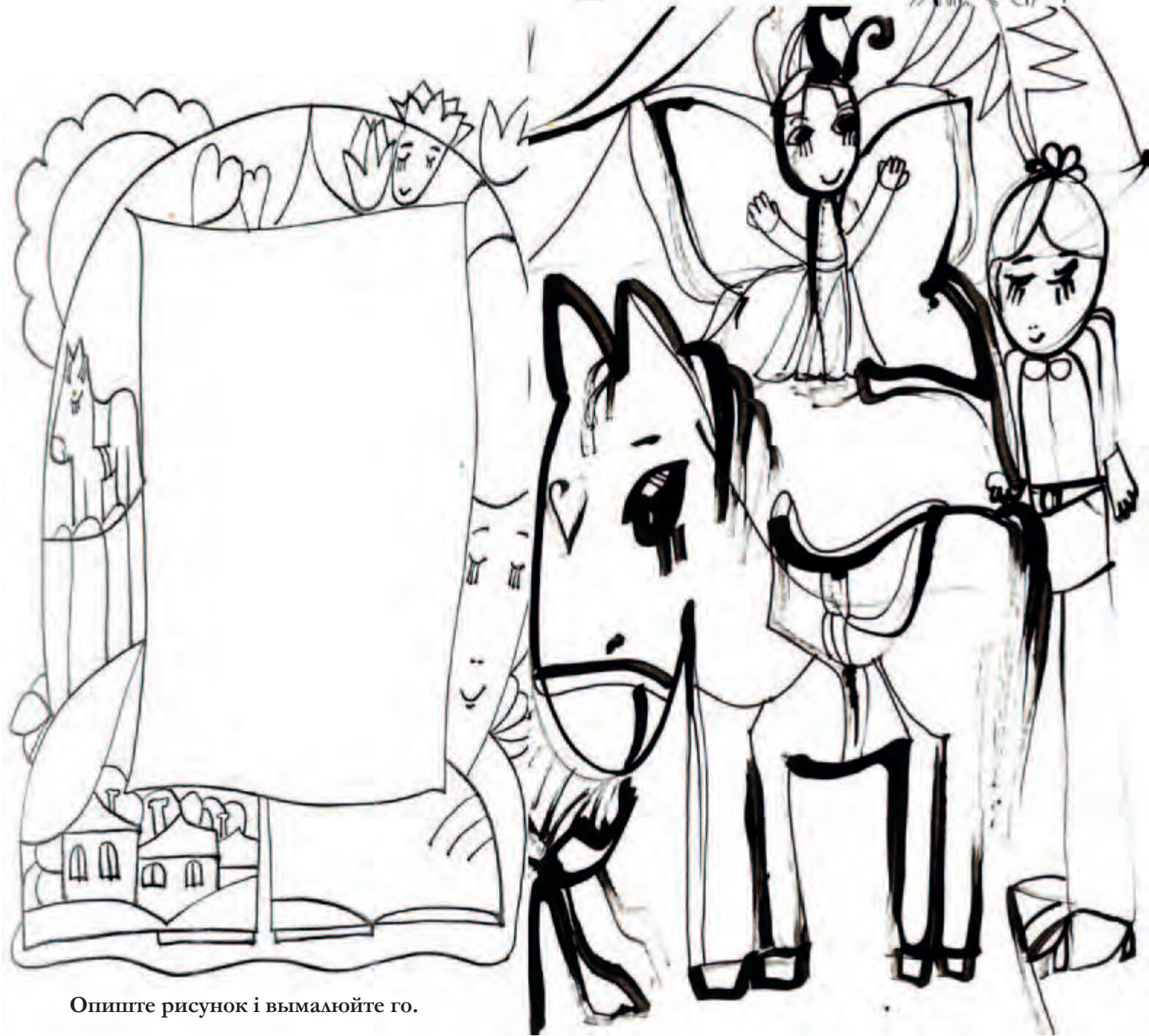
Нарисуйте волны на морю злучінём рисок, дорисуйте волнкі аж до кінця сторінкы. Потім собі рисунок зафарбте.

Научте ся стишок о літі і выфарбте малёванку.

Літо

Марійка Підгірянкa

Ой, літочко, літо, квітками увито,
Де ступиш ногов – золотить ся жыто.
Золотить ся жыто, сады дозрївають.
Пташочки щебечуть а діти гуляють.*

Опиште рисунок і вымалюйте го.

* Ян Гриб: Букварь про 2. класу основных школ із навчалным русиньскым языком і з навчанём русиньского языка, Русин і Народны новинкы, Пряшів, 2006, s. 53.

Што ку літу не належить?

Поменуйте, што роблять діти на рисунках. Потім ся ліпше посмотрьте і перерисуйте тоты, што ку літу не належать.

Синё – жовтый мотылик
Штефан Сухый

Мотыль трясє крыльцями
із тисячма сонцями.

- Хто ті таку лёлку выпив?
- Міджі пупавы-м зашов.

- А кідь хочеш сорочку
на белаву смужочку,
де ї глядати знаеш,
з яких квіток нектарь пеш?

- Кідь мі синёго треба,
тогда смотрю до неба.
Полечу у выськость,
довкруг сонця фарб є дость.*

* Азбукарня, Русин і Народны новинкы, Пряшів, 2004, стр. 41.

Мотылики – ангелики

Гелена Гіцова – Міщовчінова

Літають по луці
красны мотылики,
бо они на землі
милы ангелики.

На луці цілують
пахнячі квіточкі,
ангелики храняць
маленькі дїточкі.

Будеме ангелів
мотылів любіти,
хоць іх не можеме
за руку вхопіти.*

Дорисуй мотылям крылка і выфарб іх. Науч ся стишок наспамяць.

* Фіялочка, Свідник, 2010, стр. 30.

Мотылі суть кралі
квітки їх все хвалять
красяць луки, тішать діти
доки літо не одлетить.

Научме ся літню гру Гра на сліпу бабу

В єднім лісі, близько села, жыла сліпа баба.
Тота баба і кідь не віділа, барз ся любила бавити і выдумала про діти тоту гру.

Учителька научить діти **вырахованку** і діти **вырахують**, хто буде сліпов бабов.

Рахованка / Вычітанка

Азуренку, Мазуренку
горі на заяці.
Што ся звышпить од ногавіць
буде і на гачі.

(При освоєваню вычітанкы можеме хосновати дїтячі музичны інштрументы.)

Кідь є сліпа баба **выбрата**, завяжеме ей очі,
крутиме ю в крузі а при тїм говориме:

Діти: Сліпа баба, на чім стоїш?

Баба: На клатику.

Діти: Што маш під ним?

Баба: Кашу з молоком.

Діти: Яку хочеш?

Баба: Тиху, щіпану, тляшкану, луцену ... (Баба собі выбере сама.)

При тых словах будеме ходити по просторі класы а сліпа баба,
котра мать закриты очі, нас буде їмати. Кідь дакого вхопить,
так тот буде сліпов бабов.

Народна приповідка: Міхырик, Соломка і Папучка*

Жыли - были Міхырик, Соломка і Папучка. Раз пішли до ліса дрыва рубати. Пришли ку ярочку і не знають, як **через** нєго перейти на другый бік.

Папучка гварить Міхырикови:

- Міхырику, мы переплаваме на тобі!

- Ніт, Папучко! Радше ний Соломка ся перетягне з єдного **берега** на другый, а мы по ній **перейдеме**.

Соломка ся перетягла з **берега** на берег. Папучка пішла по Соломці, а Соломка ся зломилла. Папучка так впала до воды і была ціла мокра. Як то Міхырик увідів, **зачав** ся барз сміяти, аж за пупок ся хватав. Но од того сміху праскнув і было по нїм.

* Ян Гриб.: Чітанка про 2. класу основных школ із русиньскым навчалным языком і з навчанєм русиньского языка, Русин і Народны новинкы, Пряшів, 2006, s. 51.

На слідуючій рисунку спробуй нарисувати, як ся в окремых частях рока мінить стромик і домик.

ЯРЬ

ЛІТО

ОСІНЬ

ЗИМА

ПРИЛОГЫ

I. Погыбова реалізація дитських стишків

ЖАБА

**Скаче жаба по млаці,
купиме їй на гачі.**

(підскокы в підпорі дрепмо вперед)

На якы, на якы,

(стой роскочный, руки вбік - обрматы трупом)

на зелены і рябы.

(гляпканя до долоней у вспажіню)

Педагогічне заданя: Зліпшыти огыбность рук, ніг і трупу.

Методічны позначкы: Стишок є на росувічїня в рамках тілесного выхованя або як тіловыховна хвілька.

ЛІС

Уж сьме в лісі, ту суть стромы,

(вольне ходжіня по просторі)

Єдєн ту а другый там.

(стой спойный - упажіня правов а потім упажіня лівов руков)

Вітрик кывать конарями,

(стой роскочный - уклонь)

Пташок летить там над нами,

(стой спойный, руками наподобляти крыла)

Скаче і заячік в лісі,

(підскокы в дрепі вперед - руками наподобляти (в)уха)

вывірка мать (в)оріх в роті.

(стой спойный - черяня підскоків на лівій і правій нозі)

Мєдведик ся карбулять,

спаня сі приготовлять.

(ліг на хребет, перевалєваня ся, ліг - релаксація)

ШЫКОВНІЦЯ

Лєм што встану гопсаса,

(із вспорю дрепмо выскок із вспажінєм і підскокы на місці)

омыю ся до паса.

(наподобляти шплюханя воды на тіло)

Шухы рукы, шухы тварь,

(наподобляти умываня рук і твари)

возьму воды дас погар.

(в стої спойнім передпажыти скурчмо)

Мыю собі кефков граво,

вшыткы зубкы, вліво, вправо.

(наподобляти чіщїня зубів)

А ці на мі якась хыба?

(вольно обрмат о 360 ступнів)

Цільый день єм якбы рыба.

(выскок із дрепу до стоя)

МЕДВІДЬ

*Спущу на землю передні лапки,
уж і скачу тяпки, тяпки.
Згыкали вшыткы: „Бідня дїтя,
змїнило ся на медвїдя.“
Посмотрте ся ох, ох, ох,
як уж ходить по штирѣх.*

(ходжїня по просторї в пївдрепї дрепмо)

Педагогічне заданя: Розвиваня обратности і зміцнєваня свалства.

Методічны позначкы: Стишок є добрі хосновати як главну часть в рамках лекцій тілесного выхованя.

ЛИШКА

Іде лишка через лїс

(вольне ходжїня)

несе батїг понад нїс.

(вольне ходжїня і наподобляня ношїня батїжка)

Їжак за нїв утїкать,

(бїганя)

же їй мїшок роспїхать.

(пальцями наподобляти пїханя)

Лишка ся му сховала,

пїхнути мїх не дала.

(дреп)

ІДЕМЕ ДО ЛІСА

Ідемé, ідемé, до лїса,

(ходжїня - довгы крокы)

зламали ся нам кóлеса.

(ходжїня в пївдрепї із передпажованём і запажованём)

Ідемé, ідемé, як влак,

(поклус, передпажовати і корчіти передпажмо)

рїхлїше летиме як птах.

(бїг із упажїнём)

Педагогічне заданя: Розвиваня ходжїня і бїгу. Черяня ходжїня із бїгом.

Методічны позначкы: Стишок є добрі хосновати на розогрїтя організму або як тіловыховну хвїльку.

КОЦУРИК

Наш таркастый коцурик,

(підскокы зножмо на місці)

скочїв з пецка на мурик.

(два підскокы зножмо вперед)

Смóтрить долов з вышкы,

(стой спойный, руки вбїк, передклон, обраты головы влїво і вправо)

сховайте ся мышкы.

(в передклонї вспажити і запажити двараз)

ЛІСНИК

Ішов лісник до гаїчка,

(ходжіня на місці)

увідів він там заячка.

(точіня головов на страны)

Лісник робить дуп, дуп, дуп

(мірны півдрепы)

заячік лем цуп, цуп, цуп.

(підскокы зножмо на місці)

ХЛОПЧИК

Я ем мальй хлопчік,

(стой спойный, упажити - передпажити двараз)

скачу як воробчік,

(зножмо трираз вперед)

а кідь впаду, плачу.

(підскокы в півдрепі дрепмо вперед двараз)

Педагогічне заданя: Звышіня огыбности рук і ніг.

Методічны позначкы: Стишок є добрі хосновати на розогрїтя організму.

ЯК ТО Є?

На стóлику лежыть грушка,

(ліг на хребеті, взпажити)

на тій грушці сидить мушка.

(сід скрижный, руки на колінах)

Бзучіть собі мала мушка:

(сід скрижный, в упажіню махати горі і долов)

„То але велика грушка.

(сід скрижный, взпажыти вон і припажыти, руки на землю - двараз)

Но наісні векшой ніг.“

(сід спойный, підскокы черяти із стоём роскочным, руки вольны)

Педагогічне заданя: Цвічіня на підпору здравого триманя тіла і фіксующе зміны різных полож.

Методічны позначкы: Стишок є добрі хосновати на розогрїтя організму.

ПЧОЛКЫ

Бзучать пчолкы на убочі,

(біг із маханём руками в упажіню)

аж ся нам голова точіть.

(стой спойный, руки вбік - обраты трупом вліво і вправо)

Все лем летяць веселята,

(півдрепы із маханём руками в упажіню)

рівно квітям до обятя.

(вольный біг із упаженыма руками в просторі – діти собі вбігнуть взаємно до обятя)

Педагогічне заданя: Звышіня огыбности рук і ніг, орьєнтація в просторі

Методічны позначкы: Стишок є добрі хосновати на розогрїтя організму.

БЛЫХА І СЛОН

**Вышла блыха на слона,
што му лем вна выконать?**

(ходжіня у выпоні)

**Быв то бой цілком короткый,
зложыла го на лопаткы.**

(в стої спойнім уклонь і штирфіаз, ліг на хребет)

**І слон трубить трататá,
вціпла ня блыха тотá.**

(ногами і рукамі вольно точіти і корчіти)

Педагогічне заданя: Звышніа осыбности спіднёй часті ніг і на зміну полог.

Методічны позначкы: Стишок є добрі хосновати як гру на упокойня.

II. Дітьскы загадки

Єм твій камарат. Попід тебе, понад тебе, попід тебе, понад тебе прешвігну ся радо. Што є то?
(швігадло)

Іду до загородкы. Крачам раннєв росов. А што віджу? - Загін снігулячіх носів. Што є то?
(морков)

Жувам, жувам од рана, пожував бы-м барана. Што жувам. Што є то? (жувачка)

Великы (в)уха, хвостик малый. Чім бы сьме го кормити мали? Він не має смак на змерзлинку.
Радо капусту, зеленинку. Што є то? (заяць)

Я мам штири ножкы. Гоп ту, гоп там, гопла! Кідь ся доджік густый з чорных хмарок спустить, до
водічкы скочу, жебы єм не змокла. Што є то? (жаба)

Довгый дзєбак, довгы ноги. По воді собі ходить. Рыбку, жабку собі уловить. Якеже то пташа?
Што є то? (боцан)

Єм сигінь, вірьте мі. Не мам кожушка. Но і так штось лем мам: Продам іглы без ушка. Што є то?
(їжак)

Не є гуска, не є курка. Не є ани мачка. У водічці на потоку найрадше ся члюпкать. Што є то?
(качка)

Гребінь уж мам. Такый красный. І не стерплю гадкы. Выучу ся в кадерництві, буду чесати
куркы. Што є то? (когут)

Барз смачна, руда, солодка, што ю язык в устах гласкать і дітя все глядять. Ёй, шак то є... Што є
то? (чоколада)

Дорога веде коло букс. Кукук діти, кукук, хробач імам на буку. Нараз чути: Кукук- куку! Што то
было? Што є то? (зозуля)

Штоже є то за лікаря, што ся строму пригварять? На ялічці ці на дубі, заклєпкать або задзєбать:
Дзєб - дзєб - дзєб! Кідь червяків повыберать, уж є здоровый дуб. Што є то? (дятель)

Одыйде і зась прийде. Без мурника, без токаря выставлять сі дім, побывають сі в нїм, і по часі -
гыбай зась! Зохабить пустый дім. Што є то? (ластівка)

Не має головы, но і так має гарло / шыю. Што є то? (фляшка)

Я єм уж раз така. Перед тобов не бочу. Чім ліпше ня копнеш, тым ліпше выскочу. Што є то?
(лопта)

Різны фарбы нараз маюць, на землю тишко досідаюць. Закываюць стромам раз, одфукне іх вітор зась. Што є то? (лістя)

Мам єднога камарата. Все, кідь падаць додж, крічу: рата. Роспрістру го, уж ем рад, поміг мі мій камарат. Што є то? (доджаник / амбрела)

Слимак носіть домик. Когут гребінь на гóлові. Я на носі два облачкы, кідь мам очі звездавы. Што є то? (окулярі)

Кажде рано на ня чекаш. Уж мі течуть слінкы. Дотогды ті тримаю ушко, покы мі не повість брішок: Старчіло / Дось было той доброты! Што є то? (шалка)

Хоць мать довгу бóроду, не знає ті дати раду. Што є то? (коза)

Пышний краль ся лісом несе, на гóлові стром сі несе. Што є то? ((в)óлінь)

РУСИНСКИЙ ЯЗЫК ПРО НАЙМЕНШЫХ

© Авторы: Крістіна Варшова, Марек Ґай, Ян Гриб, Марія Ясикова
Вступне слово: ПгДр. Люба Кралёва, Пг.Д.

Рецензентка: ПгДр. Кветослава Копорова, ПгД.
Одповідна редакторка: ПгДр. Люба Кралёва, Пг.Д.
Языковы редакторы: ПгДр. Кветослава Копорова, ПгД., Мгр. Марек Ґай
Языковый конзултант: Мгр. Штефан Сухый
Ілюстрації і графічна управа: Мгр. Алена Седлакова, ПгД.
Технічний редактор, садба: Мгр. Славко Ганік
Выроба: Друкарня свідницька, с.р.о.
Сторінок: 104
Наклад: 500 фалатків
Выдания перше

Тоту публікацію ани нияку ей часть не мож репродуковати без повоління авторских прав.
Реализоване із фінанчних підпоров Уряду влады СР - програм Култура народностных меншын.

Выдало ОЗ КОЛЫСОЧКА – KOLÍSKA як свою першу публікацію.

RUSÍNSKY JAZYK PRE NAJMENŠÍCH

© Autori: Kristína Varšová, Marek Gaj, Ján Hríb, Mária Jasíková
Úvodné slovo: PhDr. Ľuba Kráľová, Ph.D.

Recenzentka: PhDr. Kvetoslava Koporová, PhD.
Zodpovedná redaktorka: PhDr. Ľuba Kráľová, Ph.D.
Jazykoví redaktori: PhDr. Kvetoslava Koporová, PhD., Mgr. Marek Gaj
Jazykový konzultant: Mgr. Štefan Suchý
Ilustrácie a grafická úprava: Mgr. Alena Sedláková, PhD.
Technický redaktor: Mgr. Slavko Hanik
Výroba: Tlačiareň svidnícka, s.r.o.
Strán: 104
Náklad: 500 ks

Vydalo OZ KOLYSOČKA – KOLÍSKA ako svoju prvú publikáciu.
Túto publikáciu ani žiadnu jej časť nie je možné reprodukovat' bez povolenia autorských práv.
Vydanie prvé

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR - program Kultúra národnostných menšín.

ISBN 978-80-971811-2-3
EAN 9788097181123